Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 167 (15790) | 1981 оной июлиин 21, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ХЭБЛЭЛЭЙ АШАГ ҮРЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Манай парти, совет арад КПСС-эй XXVI съездын түүхэ шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула тэмсэл хэжэ байна. Энэ үедэ партимнай дайшалхы сэг болохо совет-хэблэлэй урда тон харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Нэн түрүүн хэблэлдэ толилогдохо материалнуудай ашаг үрэ эрид дээшэлхэ болоно.

Хэблэлэй ашаг үрэ дээшэлүүлгэ ехэнхидээ эдэбхитэд хүдэлмэрншэн, хүдөө бэшэгшэдһээ дулдыдадаг. Үргэн олон уншагшадтайгаа нягта холбоо барисаатай, өөрын ажал хэрэгтэ хүдэлмэришэд, таряашад, алба хаагшад, мэргэжэлтэд, эрдэмтэдые олоор хабаадуулһан газетэ һонирхолтой, аша туһа ехэтэй байдаг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай журналистнууд, газетэнүүдэй эдэбхитэд хүсэ шадалаа нэгэдүүлэн ажахын политическэ шухала асуудалнуудые шадамараар харуулдаг болонхой. Тэдэнэр продукци үйлэдбэрилгын хэмжээе болгохо, шанарыень һайжаруулха талаар предприяти, организаци, ажахы бүхэндэ байгаа арга боломжонуудые элирүүлжэ, ажал хүдэлмэридэ дайралдадаг дутуу дундануудые усадхаха талаар шухала хэмжээнүүдые абхуулна.

Районуудай олонхи газетэнүүд хуудаһануудтаа дүй дүршэлэй һургуули эмхидхэжэ, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй университет нээжэ, мүн бусад онол аргануудые хэрэглэжэ, үйлэдбэриин түрүүшүүлые, мэргэжэлтэдые олоор хабаадуулна. Зэдын, Сэлэнгын, Хоринн, Прибайкалиин болон бусад газетэнүүдэй редакцида жэл бүри түрүү хонишод, һаалишадай һонирхолтой уулзалганууд үнгэргэгдэнэ. Эдэ хонишод, һаалишад ажал хүдэлмэриингөө дүн согсолжо, дүй дүршэлөө андалдана. Энээн тухай толилогдохо материалнууд гансашье уулзалгада хабаадагшадта бэшэ, харин бүхы хонишод, һаалишадта туһатай байдаг.

Ханын, олон тиражтай, районой, городской болон республиканска газетэнүүд ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой болон ажахын организацинуудай ябуулжа байгаа хүдэлмэридэ горитой туһа хүргэнэ. «Байкальские огни», «Коммунизмын туяа», «Улаан Сэлэнгэ» «Северный маяк», «Ажалай туг», «Ленинэй зам» газетэнүүдэй хуудаһануудта ажалшадай, коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөн, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр харуулагдана.

Ажахы, соёл культура хүгжөөхэ, ажал хүдэлмэридэ байгаа дутуу дунданууд тухай газетэнүүдтэ хэблэгдэһэн материалнууд анхаралгүйгөөр үнгэрхэ ёһогүй. Партийна, совет, ажахын болон бусад органууд тэндэ табигдаһан асуудалаар хэмжээ абаха, хойшолон тушаань газетэнүүдтэ мэдээлнүүдые үгэхэ зорилготой. Энээн тухай манай парти анхаралаа ходо табидаг, табижашье байна. «Хэрэг үйлэнүүд тухайдань хэблэлдэ тунхаглагдаһан хүнүүд ба алч эмхи зургаанууд тодорхой, үндэһэ баримтатай бусаал гү, али дутуу дунданууд болон алдуунуудай заһагдаад зайсуулагдаһан тухай харюу богонихон болзор соо тэрэл газетэдэ үгэхэ уялгатай» гэжэ 1919 ондо болоһон партиин VIII съездын резолюци соо хэлэгдэнэ.

Республикымнай партийна, совет, профсоюзай, комсомолой, ажахын болон захиргаанай дээдэхи органууд газетэдэ толилогдоһон, илангаяа шүүмжэлхы материалнууд һүүлээр ямар хэмжээнүүдэй абтаһан тухай харюунуудые үгэдэг заншалтай болонхой. Тиимэһээл районой, городской болон республиканска газетэнүүдэй хуудаһануудта «Манай газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр» гэһэн гаршаг доро ходо тооной материалнуудые уншанабди. Энэ тон шухала хэрэг. Юуб гэхэдэ, газетэдэ толилогдоһон материалнуудаар ямар хэмжээн абтааб, хубилалта болоо гү гэжэ уншагша бүхэн һонирхожо, хүлеэжэ байна ха юм.

Гэбэшье газетэнүүдтэ толилогдоһон материалнуудта анхарал багаар хандуулха, дары хэмжээ абахагүй ушарнууд ехээл дайралдаһаар. Жэшээлхэдэ, «Буряад үнэн» газетэдэ толилогдоһон шүүмжэлхы статьянуудта Зэдын, Кабанскын, Захаминай, Загарайн районуудта Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд хэмжээнэй абтаһан тухай харюунуудые удаашалуулжа эльгээнэ, зарнмдаа оройдоошье үгэдэггүй. Партийна, совет, ажахын органуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд редакцида харюу хожом үгэхэбди гэжэ бэшээд, тэрэнээ һүүлдэнь мартажархидаг. Иимэ ушарнуудтай саашадаа эбилхэ болохогүй.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха, даалгагдаһан хэрэгтээ хүн бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ, ажалэй болон гүрэнэй журам бэхижүүлхэ, нийтын болон гүрэнэй зөөри хамгаалха, хүнэй һуудал байдал бүри һайн болгохо талаар эрид хэмжээ абаха асуудалнуудта партимнай XXVI съезд анхарал ехээр хандуулаа. Тиимэһээ газетэ бүхэнэй хүдэлмэришэд, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд, эдэбхитэд эдэ асуудалнуудаар газетэ бүхэнэй хуудаһануудта материалнуудые ходо толилуулжа, шухала хэмжээнүүдые абхуулжа байха ёһотой.

Мүнөө хүдөө нютагта тон харюусалгатай үе — зунай эгээл һайхан сагта нийтын адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, хони хайшалалгын, тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин саг болзортонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ, ургаса хуряалга гүйсэд бэлэдхэлтэйгээр угтаха, хүдөө ажахын продукци ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха түсэб, уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хаһа ерэнхэй. Эдэ шухала кампанинууд тухай саг үргэлжэ, гүнзэгы баримтатайгаар харуулжа, дайралдадаг дутуу дундануудые дары усадхаха талаар шухала хэмжээнүүдые абхуулха эрилтэ газетэ бүхэнэй урда табигдана.

Һаяхана КПСС-эй ЦК «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр, ажалшадай бэшэгүүд болон дурадхалнуудай талаар ябуулагдадаг хүдэлмэри саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» тогтоол абаа. «Түб ба нютагай газетэнүүдэй, журналнуудай, радио болон телевидениин редакцинууд бэшэгүүдэй талаар ябуулһан хүдэлмэреэ һайжаруулха, тэдэнийе ходо тунхагладаг, хаража үзэлгын үрэ дүнгүүд тухай ходо мэдээсэдэг, бэшэгүүдэй шэнжэлгэнүүлээр хэмжээ абахынь тула зохихо эмхинүүдтэ эльгээдэг байха зэргэтэй. Бэшэгүүд дотор табигдаһан асуудалнуудта харюу үгэхын тула партийна, совет болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдые эдэбхитэйгээр хабаадуулха... Мэдүүлгэнүүд ба гомдолнуудые хаража үзэхэдэ, албан хойрог, нобшо нозог ябадал гаргадаг, эрхэтэдэй уулзалгын гурим эбдэдэг, шүүмжэлэл хэрэгсээдэггүй байгаа нюурнуудые шүүмжэлхэ» гэжэ тэрээн соо хэлэгдэнэ. Тиимэһээ ханын, олон тиражтай, районой, городской, республиканска газетэнүүдэй редакцинууд энээгээр бодото тобшолол хэхэ зорилготой.

Республикымнай бүхы газетэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд, партийна совет болон бусад органууд хэблэлдэ толилогдоһон материалнуудай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

ЗЭДЫН РАЙОНОЙ ДОРЖИ БАНЗАРОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗОЙ ГЭШҮҮДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ хубитаа оруулһанайнь түлөө, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:

Батуева Сындыма Балдановнае — һаалишан

Гармаева Мария Гомбожаповнае — һаалишан.

Лубсанов Цыбик-Даши Батожаповичые — механизатор.

Рампилов Дамба Цыденжаповичые — механизатор.

Сосоров Дамдинжап Санжиевичые — эрхилэгшэ.

Шадапов Данзан Мункуевичые — бухгалтер.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июлиин 8.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дэелүүлхын түлөө

Николай Аркадьевич Миронов Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой 4-дэхи цехэй механитуудай участогта слесареэр хүдэлдэг юм. Дүй дүршэл түгэс энэ нүхэрнай халаанайнгаа даабари хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, үйлэдбэриин шанар ба ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. А. Миронов ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ИЛАГШАДТА УЛААН ТУГ

Кабанскын районой промышленна предприятинуудай хоорондын социалис мүрысөөнэй 1981 оной хоёрдохи кварталай дүнгүүд тодорхойлон гаргагдаба. Продукци худалдаха түсэбөө 100, 4 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаря 100 процент дүүргэһэн Тимлюйн асбоцементнэ зүйлнүүдэй завод илаһанда тоологдожо, КПСС-эй райкомой болон арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа. Түс завод түсэбһөө гадуур 500 мянган хэһэг шифер гаргаа.

Түрүү коллективэй нэрэ хүндэдэ зорюулагдаһан ажалай алдар солын Улаан туг Кабанск тосхондо үргэгдөө. Түрэл заводойнгоо амжалтые арьбадхалсажа ябадаг хүдэлмэришэд эндэ олон. Тэдэнэй дундаһаа түүхэй шифер хайшалдаг түхеэрэлгын машинистнууд А. Г. Яковлев, В. М. Соловьев болон бусад онсо шалгарна. Тэдэнэр халаанайнгаа даабари хододоо үлүүлэн, һайн шанартайгаар дүүргэнэ.

П. ГРИГОРЬЕВ, манай штатнабэшэ корр.

ГУРБАН СТАНЦЯАР УҺАЛНА

Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үнинэй луговод Василий Иванович Федоровой даадаг сабшалан Ехэ олтирогто нэмжыдэг юм. Хоёрдохи жэлээ эндэ ажаллажа байбашье, ногооной баян ургаса ургуулха дүүрэн аргатай. Хабартаа тэрэ газараа үтэгжүүлээ һэн. Удаань гурбан бүлүүр станцяар таһалгаряагүй уһалжа захалһан, мүнөөшье үргэлжэлһөөр.

Байгша ондо даажа абаһан 100 гектар сабшалангай гектар бүриһөө 20 центнерһээ бага бэшэ үбһэ сабшажа һурилхэ зорилготой.

В. БОРИСОВ.
Бэшүүр.

ТАСС Шэнэ һонин

Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Станислав КАНИДА

Хүндэтэ нүхэр Каня!

Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретариин тушаалда дахинаа һунгагдаһаартнай Таниие амаршалнаб.

КПСС болон Польшын Хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиие батаар холбодог аха дүү ёһоной хани барисаан марксизм-ленинизмын ба социалис интернационализмын гол ёһонуудаар саашадаашье бэхижэхэ байһандань найданаб.

Л. БРЕЖНЕВ,
Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь.

ХАРА ХҮРЬҺЭТЭ ГАЗАРТАЙ РАЙОНУУДТА ЕРЭҺЭН ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев июлиин 14-һөө 19 болотор Белгородско, Курска, Воронежско, Липецкэ болон Тамбовско областьнуудаар ябаба. Тэрэ хүдөө ажахын олон районуудаар ябажа, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэтэй, ургаса хуряалгын эмхидхэлтэй, тэжээл бэлэдхэлтэй танилсаһан байна.

Партийно-совет хүдэлмэрилэгшэдтэй, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэй уулзахадаа, хадалга дээрэхи бүхы хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлтэдэ, орооһо таряа, һолоомо болон мэхиинэ гээлтэ хороотогүйгөөр хуряажа абалгада онсо анхаралаа хандуулаа. Малай тэжээл бэлэдхэлгын ямар байһан тухай, энэ талаар бии байгаа бүхы арга нөөсэнүүдые хэрэглэхэ тухай ехэ хөөрэлдөөн болобо. Жэшээнь, энэ хэрэгтэ Тамбовско областьдо эээн ёһоор хандажа, нёдондо жэлэйнгээ һолоомоной бүхы үлэгдэлнүүдые нарин нягта тоосоондо абаад, ойн соорхойдохи, гол мүрэнэй һөөг бургааһан соохи, хартын далан дээрэхи ногооое сабшажа абана гээд тэмдэглэгдээ. Үхэр малнуудые шахан тарганууулха хэдэн комплексын хүдэлмэритэй танилсахадаа, малай рационды бүдүүн тэжээл ехээр оруулжа, орооһо таряа алмаха арьбалхыень М. С. Соломенцев дурадхаба. Хара хүрьһэтэ бусад бүхы областьнуудай зарим ажахынуудта иимэ дүй дүршэлтэй юм.

В. В. Докучаевай нэрэмжэтэ Түбэй Хара хүрьһэтэ зоной хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институтда М. С. Соломенцев хүрөө, туршалгын участогуудыень хараа, ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ талаар институдай дүй дүршэлые бодото байдалда эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлхэ шухала гэжэ эрдэмтэдтэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ.

Социально-экономическа байдалайнь ямараар һайжаржа байһаарнь М. С. Соломенцев хүдөөгэй ажалшадтай уулзахадаа али бүхы талаарнь һонирхобо, хүдөө нютагуудта мэргэжэлтэдые түбхинүүлэн һуурижуулха арга олгоһон байрын гэрнүүдые, һургуулинуудые, хүүгэдэй саадуудые, социально-соёлой бусад барилгануудые бодхоолгодо анхаралаа ехээр хандуулхыень дурадхаһан байгаа.

Партиин обкомуудай нэгэдэхи секретарьнар, областьнуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр М. С. Соломенцевтой хамта Түбэй Хара хүрьһэтэ областьнуудаар ябалсаа. (ТАСС).

ХАЙШАЛАЛГЫН ХАҺА ДҮҮРЭБЭ

ДААБАРЯ ХОЛО ҮЛҮҮЛЭЭ

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо Галдан Дымбрылов Дари Ракшаева нүхэртэеэ бүхы наһаараа хонин һүрэг үсхэбэрилсэжэ, ажахы дотороо суутай болонхой. Тэдэнэр үнихэнэй пенсидэ гараһаншье һаа, түрэл колхоздоо шадаха зэргээрээ туһалжа, ажахынгаа гол баялиг болохо мал ажалые эрхилэлсэжэ ябана.

Мүнөө үедэ тэдээндэ үүлтэр һайтай 135 хуса даалгагданхай. Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ хэды шэнэн бэрхэшээлэй ушараашье һаань, дүршэлтэй хонишод даалгагдаһан хусануудаа гарза хороотогүйгөөр, тобир тарганаар ондо оруулаа.

Эндэ һаяхан Дымбрыловтэнэй харадаг хусануудай нооһыень хайшалжа дүүргэбэ. Тэдэнэр эндэшье һайн үрэ дүн туйлаа. Бүхы дээрээ 1069 килограммда хүрөө гэхэ гү, али толгой бүриһөө 7 килограмм 930 грамм һайн шанартай нооһо абажа, энэ жэлэйнгээ түсэб 125 процент дүүргэбэ.

Р-Д. ШИРАБОН, хүдөө бэшэгшэ.
Загарай.

АМЖАЛТАТАЙГААР ТҮГЭСХЭБЭ

Борьёогой үргэн тала хонёор баян гэжэ республика дотороо суутай болонхой. Манай «60 лет Октября» колхоз байгша ондо гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри үргэноор ябуулаа һэн. Колхозой правлени, партбюро, ажахынгаа зооветеринарна мэргэжэлтэдые, инженернүүд болон бригадирнуудые суглуулжа, ажалайнгаа дүнгүүдые зүбшэн хэлсэһэн, зорилгонуулаа тодорхойлһон байна.

Нёдондо манай колхоз хонёо муушагаар хайшалһан, нооһоёо дабхар хиргаха баримтанууд үзэгдэһэн юм. Энэ ушарһаа ажахын экономикодо ехэхэн хохидол ушаруулагдаа бэлэй.

Байгша ондо бүхыдөө 16 мянган хони, хурьгадые хайшалжа, 510 центнер нооһо абажа, гүрэндэ худалдахаар хараалнабди. Манай пунктда 60 электро-хайша хүдэлгэгдэнэ, хэрэгтэй запчастьнуудые эртээнһээ бэлдэжэ һэмди. Мүнөө бүхыдөө 60 хүн хайшашанаар ажаллана. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд энэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа, тэрээниие эмхитэйгээр, гуримтайгаар үнгэргэхын түлөө ехэшэг оролдолго гаргаа. Эндэ жэжэ-божо юумэн гэжэ огто байхагүй, бүхы юумэн хайшашадай ажалай бүтээсэдэ зорюулагданхай. Хайшашадай хүдэлхэ газарынь тон зохидоор бэлдэгдэнхэй, ажалайнь түлөөһэ гуримшуулха, тэдэнэрэй хэрэглэмжые хангаха, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха арга һайнаар түхеэрэгдэнхэй.

Хайшалалгын шанар хонидые хэр зэргээр бэлдэһэнһээ дулдыдадаг. Жэшээлбэл, мүнөө жэлдэ Жамбал Ишеев, Доржи Гомбоев, Валерий Гырылов, Пагма Цыренова, залуу хонишон Борис Дашнев гэгшэд нооһо тушааха жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргээд, хонидоо зунай элбэг ногоотой бэлшээридэ гаргаба. Манай пунктда ажалладаг хүнүүдтэ гол түлбэрийнһөөнь гадна, моральна болон материальна урмашуулгын гурим тогтоогдонхой. Жэшээлбэл, сезон соо 800-һаа дээшэ хонидые хайшалаа һаань 350 түхэриг, 700-һаа 799 хүрэтэр — 300 түхэриг, 600-һаа 700 хүрэтэр —200 түхэриг, 500-һаа дээшэ — 100 түхэриг мүнгэн шан үгтэхэ юм. Мүн һургуулиин һурагшадта тусгаар гурим хараалагданхай. Ехэшүүл үдэртэ 46, мүн үхибүүд — 21 хони хайшалбал, гол түлбэриһөө гадуур хонин бүриин түлөө 10 мүнгэ нэмэлтэ түлөөһэ абаха ёһотой.

Мүнөө эндэ эрхим хайшашадай тоодо: Бато-Мунко Ганжуров, Даша-Нима Цыбикжапов, Дычин Цыдыпова, Владимир Цыбиков, Дабажап Ванданов, Петр Конев, Сергей Ванданов гэгшэд үдэртөө 85—90 хонидой нооһо абажа, үетэн нүхэдтөө, аха заханартаа жэшээ харуулна. Мүн энэ пунктда Борьёогой 8 жэлэй һургуулиин һурагшадай бригада хүдэлнэ. Тэдэниие үнинэй багша М. Ц. Цыбикжапова хүтэлбэрилнэ.

Пунктдань столово, улаан булан бии, тэндэнь лозунгнууд, плакадууд, «сахилгаан» хуулаһанууд үлгэгдэнхэй. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд үдэр бүхэндэ тэндэ согсологдоод гаргагдадаг юм. Мүн парткомой зүгһөө хайшалалгын пунктда политинформатораар нүхэр В. Р. Дабаев ажалладаг. Тэрэ хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые зондо хэлэжэ үгэнэ, политическэ хүдэлмэри ябуулна.

Байгша ондо манай колхоз хонидойнгоо нооһо хайшалалгаяа ажалай 8—9 хоногой болзор соо эрхим шанартайгаар дүүргэхээр хараалаа һэн. Тиигэжэ июлиин түрүүшын арбан хоногто энэ хүдэлмэреэ амжалтатайгаар түгэсхэбэ.

Ц. САГАЛЕЕВ.
Зэдын районой «60 лет Октября» колхозой рабселькорнуудай постын хүтэлбэрилэгшэ.

БОРООГОЙ ОРООШЬЕ ҺАА...

Һүүлэй үедэ Захааминай райондо хүра бороо үдэр бүхэндэ ороно гэхэдэ, алдуу болохогүй. Тиигэбэшье һаань, Хамниин совхозой гурбан отделенидэ хонинной нооһо хайшалалга муу бэшээр ябажа байна. Энэ хадаа эртэнһээ һайн бэлэдхэл хэһэнэй аша үрэ гээшэ.

Жэшээлхэдэ, совхозой гурбадахи Бүргын отделенидэ шэнэ томо сарай баригдажа, машинканууд тодхогдоо һэн. Сарайн һайн хушалтатай тула хонид бороогой орожошье байха үедэ хайшалагдана. Эдэ үдэрнүүдтэ түс отделениинхид хонидоо хайшалжа дүүргэхэнь.

Хоёрдохи Хуртагын отделенидэ нооһо хайшалалга баһал урагшатайгаар ябажа байна. Эндэхи олохон хонишод нооһо абаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэнэ. Тэдэнэй тоодо совхозой суута хонишод Георгий Галданович Базаров, Елена Ринчиновна Норбоева оролсоно.

С. ЦЫБЕНОВ, хүдөө бэшэгшэ.

МОСКВАГАЙ ФЕСТИВАЛЬДА ХАБААДАГШАД НЕВА МҮРЭНЭЙ ЭРЬЕ ДЭЭРЭ

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Москвагай уласхоорондын XII кинофестивальда хабаадагшад болон айлшад Нева мүрэнэй эрье дээрэ ерэбэ. Тэдэ тусхай поездоор ниисэжэ ерээ. Элдэб түбинүүдэй 100 гаран оронной киногой ажал ябуулагшад фестивалиин экспрессээр эндэ ерэһэн байгаа.

Һайндэртэй дашарамдуулан, Невскэ проспект уласхоорондын кинофестивалиин һүлдэ тэмдэгтэй сэнхир тугуудаар шэмэглэгдэһэн байна. Хотын энэ гол үйлсэһөө кинематографистнууд тэрэнэй түүхэтэй, соёлтой танилсажа эхилбэ. Тэдэ Нева мүрэнэй эрье дээрэхи хотын архитектурна ансамбльнуудые хараа. Эрмитаж соогуур экскурси хээ. «Аврора» крейсерэй командa урда талын түүхэтэ буугай дэргэдэ жагсажа, айлшадые халуунаар амаршалба. Шэнэ байгуулалтын мүндэлэн түрэһэн тухай мэдээсэлые энэ буугай нээрэлгээр хүн түрэлтэндэ соносхогдоо һэн.

Гитлеровскэ булимтарагшадһаа Ленинградые баатар габьяатайгаар хамгаалалгын эхилһэнһээ хойшо 40 жэлэй ойтой айлшадай ерэлгэ тудалдаба. Сэрэгшэд болон городойхидой баатаршалгата дурасхаалые хүндэлэн, тэдэ Пискаревско мемориальна хүүртэ хүрэһэн байна. Нева мүрэнэй эрье дээрэхи хотые хамгаалагшадай бэенүүд эндэ хүдеэлүүлэгдэнхэй. Эхэ орониие һүлдэлһэн хүшөөгэй дэргэдэ венок табигдаа.

Айлшад оронной эртэ урдын студиин — хоёр орденто «Ленфильмын» кинематографистнуудтай танилсаба.

— Дэлхэйн элитэ ехэ кинорежиссёрнуудай нэгэн болохо Григорий Козинцевтой уулзалгануудаараа Ленинград минии зүрхэ сэдьхэлдэ хадуугданхай. Шекспирэй зохёолнуудые гүнзэгыгөөр харуулһаараа тэрэ дэлхэй дээрэ алдаршаһан юм,— гэжэ Великобританиин театральна шүүмжэлэгшэ Нина Хиббин хэлэбэ.— Совет киногой хүгжэлтын хойноһоо һонирхон адагладагби. Союзна республиканууд — Грузиин, Литвагай, Киргизэй уран бэлигтэнэй ямар эршэмтэйгээр хүдэлдэг байһыень харанаб. Арлениин кинематографистнууд һайнаар хүдэлдэг байһанаа харуулаа.

Москвагай уласхоорондын XII кинофестивалиин айлшад болон тэрээндэ хабаадагшадай хүндэлэлдэ Ленсоведэй гүйсэдхэхэ комитет уулзалга эмхидхэбэ.

ТАРЯАШАДАЙ ЗУНАЙ ХЭРЭГҮҮД

КАЛУГА. Калугын таряашад комбайнуудаа таряаланда гарганхай. Жуковско болон Малоярославецкэ районуудай механизаторнууд эгээл түрүүшээр намарай ургамалнуудые хадажа, сохижо эхилбэ. Область дотор хуряалга-зөөлгын 400 гаран комплекс болон отряд хүдэлнэ. Техникэ хоёр халаанда хүдэлгэгдэнэ.

ТАЛАС. Таласска областиин таряашад орооһото ургамалнуудые хадажа, сохижо эхилбэ. Ипатовайхидай аргаар бүридхэгдэһэн хуряалга-зөөлгын 50 гаран комплекс таряаланда гаргагдаа. Таряашадай техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэдэнь ажахынууд хоорондын хамжаан туһална. Механизаторнууд хуряалгын хүдэлмэриие 10—15 үдэр соо үнгэргэхые хараална.

ПЕНЗЭ. Областиин бүхы районуудта орооһото болон орооһото-бобово эртын ургамалнуудые хадажа захалаа. Хуряалга-зөөлгын 800 комплекс полидо гаргагданхай. Областиин городуудһаа ерэһэн 5 мянга гаран хүдэлмэришэд болон алба хаагшад, комбайнернуудай курса дүүргэһэн мянгаад студентнэр таряашадта туһалхаяа ажахынуудта ерэнхэй. Тиигэжэ хаа хаанагүй техникэ хоёр халаанда хүдэлгэхэ аргатай болоо.

БРЯНСК. «Вороновский» совхозһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутат Л. Новиковагай даадаг хартаабха ургуулагшадай звеногой бааза дээрэ түрүү дүй дүршэлэй областной һургуули эмхидхэгдэнхэй. Коллективтэ 200 гектар газар таһалжа үгтэнхэй. Энэнь совхозой хартаабхын таригдадаг талмайн хахадынь шахуу болоно. Эндэхи плантацинуудаа 8 дахин элдүүрилээд байна. Звено гектар бүриһөө 240 центнерһээ бага бэшэ хартаабха хуряахые хараална. Энэнь нёдондонойхиһоо ехэ юм.

КИШИНЕВ. Молдавиин ажахынуудай таряашад овощ хоёрдохёо тарижа эхилээ. 30 мянга гаран гектарай ургасые намартаа хуряахые түсэблэнэ. Механизаторнуудай тусхай шэглэлтэй бригаданууд бүхы хүдэлмэри хэнэ.

ВИЛЬНЮС. Литвагай тусхай шэглэлтэй булта 107 ажахын комбайнууд олон жэлэй ногооной үрэһэ хуряахаяа полидо гараба. Үрэһэ илгаха пунктнууд хаа хаанагүй түхеэрэгдэнхэй. Зарим ажахынуудта үрэһэ хүрэнгэ бэлдэлгэдэ витаминтай ногооной гурил татадаг агрегадууд хэрэглэгдэнэ. Нёдондонойхиһоо мянга шахуу тонноор ехэ олон жэлэй ногооной үрэһэ колхоз, совхозуудта эльгээхэ гэжэ республикын луговодууд хараална.

АБАША (Грузиин ССР). Грузиин ажахынуудта соянын таряалан элдүүрижэ эхилбэ. Нёдондо жэлдэ гектар бүриһөө 20 центнер бобово ургамалнуудые хуряаһан Абашска районой ажахынуудай жэшээгээр олохон колхоз, совхозууд энэ ургамалые тарижа ургуулха индустриальна арга нэбтэрүүлэнхэй. Мүнөө республика дотор 19 мянга шахуу гектар таряаланда соя ургуулагдана.

(ТАСС-ай корр.).

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ—КОМПЛЕКСНО ГУРИМААР

ХҮН ТУХАЙ АНХАРАН...

Зунай бэлшээрнин үедэ бии байгаа бүхы арга нөөсэнүүдые гүйсэдөөр ашаглаһанай үндэһөөр, адууһа малай ашаг шэмые хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ зорилготой Зэдын районой Оёорой совхозой, Яруунын районой «Коммунизм» колхозой, мүн «Комсомольский» совхозой малшадай үүсхэлые дэмжэн, манай совхозой һаалишад, үхэр адуулагшад урид абаһан социалис уялгануудаа шэнэлһэн байна.

Ажахыдамнай залуу үхэрэй 18 гүүртэ бии юм. Ажалай Алдар Солын III шатын ордентэ залуу үхэршэн Александр Меньшиков зунай һарануудай үедэ толгой бүридэ сүүдхын 1000 граммаар нэмэлтэ шэгнүүри абахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлэе гэжэ нүхэдөө уряалһан юм. Түрүү үхэршэнэй уряа дэмжэн, дүршэлтэй адуулагшад Даша Жигмитов, Намсарай Будабазаров, Михаил Салисов мүнөө үедэ толгой бүридэ сүүдхын 1000—1200 грамм нэмэлтэ шэгнүүри абажа байнхай.

Апрель һарын һүүл багаар зунай бэлшээрнин үедэ һү үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ тушааха тухай асуудал парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Зунай үедэхи социалис мүрысөөнэй дүрим баталагдаа. Эмхидхэлэй бусадшье хэмжээнүүд хараалагдаа. Гэхэ зуура нёдондоной ган гасууроһаа уламжалан, үнеэднай орой түгаллажа эхилээ. Тиимэһээ һү гүрэндэ тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэ шадаагүйбди гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Тиин гансашье сагай уларилые гэмнэжэ болохогүй. Өөһэдөөшье гэмтэй байһанаа мэдэрнэбди.

Иимэ байдалые хараадаа абажа, һү үйлэдбэрилгые шанга хиналта дороо табинхайбди. Һаалишан бүхэнэй ажалай үрэ дүнгүүд МТФ-нүүдтэ үдэр бүри согсологдожо байдаг. Һү үйлэдбэрилгын ба түл абалгын дүнгүүд совхоз дотор арбан хоног бүхэндэ согсологдоно. Мүн тэрээнэй һүүлээр парткомой тусхай заседани үнгэргэгдэдэг.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд яһала ашатай үрэтэй. Жэшээнь, байгша оной майн нэгэндэ бүхы совхозоороо арай гэжэ 83 центнер һү үйлэдбэрилжэ, 16,5 центнерынь гүрэндэ худалдажа байгаа һаа, июнь һарын һүүлшын арбан хоногто 70 гаран центнер һү үйлэдбэрилжэ, табяадыень гүрэндэ тушаагаабди.

Июниин эхеэр һүнэй бүхы 5 фермэмнай зуһаландаа гараа. Бүхы фермэнүүдтэ олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээринүүд түхеэрэгдэнхэй. Ган гасуурай хэды болоно байбашье, тэдэнэйнгээ ашаар нилээд туйлан гарасалдажа байна гээшэбди.

Хонин ажал абажа харабал, дүнгүүднай яһала гэмгүй. Совхозоороо 100 эхэ хонин бүриһөө 87 хурьга абаад, түлжүүлнэбди. Тиихэдэнь Ушхайтын отделениин хонишод 100-һаа 97 хурьга абажа шадаа. Ноохо хайшалалгын урда тээ байгша ондо абтаһан түл эхэ хонидһоо амяарлагдаа.

Түл абалгын дүнгөөр 100 эхэ хонин бүриһөө 115,5 хурьга абаһан 1-дэхи отделениин хонишон Ширэзагар Жалсараев совхозой чемпионой нэрэ солодо хүртөө. Хоёрдохи һууридa—100-һаа 113-ые абаһан Б. Н. Дарижапов. Удаадахи һууринуудта урдань нэгэнтэ бэшэ совхозой чемпион болоһон Ц. Б. Будаев, Д. Б. Дармаев гэгшэд гараа. Бүхыдөө 8 зуутан ажахыдамнай бии.

Социалис мүрысөөнэй эмхидхэл тухай тогтохо хүсэлтэйб. Бүгэдэ арадай эдэбхиие эршэдүүлхэ хүсэтэй энэ аргын удха шанарые бүлта ойлгонобди. Зүгөөр тэрэнэй зарим түхэл янзанууд, жэлһээ жэлдэ дабтаһанһаа боложо, дан һонигүй шэнгеэр үзэгдэдэг. Энэ ушар, хараадаа абан, манай совхоздо хүдэлһэн онсо габьяатай ветерануудай нэрэмжэтэ шангуудые тогтоогообди.

Бүхы районоймнай һаалишад Юмжит Дамбаевагай нэрэмжэтэ шангай түлөө мүрысэдэг гээшэ ааб даа. Зүгөөр Ленинэй ордендо хүртэһэн алдарта һаалишанай наһаараа манай совхоздо хүдэлһэн хадань, бидэшье тэрэнэй нэрэмжэтэ дамжуулгын шан өөһэдтөө тогтооһон байнабди. Үшөө нэгэ һонин зүйлынь гэхэдэ, эгээл түрүүлэн энэ шанда эжынгээл суурхуулһан Гангын МТФ-дэ мүнөө хүдэлдэг тэрэнэй басаган Светлана Дагбаева хүртэһэн байна. Үнэхөөрөөл залуу һаалишан эжынгээ алдар солые уг залгамжалан үргэлжэлүүлжэ шадаа.

Бальжинима Бадмаев манай ажахыда 40 жэлэй туршада жолоошоноор хүдэлхэдөө, үнэн сэхэ ажалаараа шалгарһан юм. Тэрэнэй нэрэмжэтэ шанда совхозоймнай жолоошон А. Н. Занаев хүртөө.

60—70-аад онуудта Хэжэнгын совхозой хонишон, Октябрийн Революциин ордентэ Шоён Намжиловай амжалтануул тухай һураг суу бүхы республика соогуурнай тараа һэн. Мэдээжэ хонишоной нэрэмжэтэ шан август һарада, түл абалгын, ноохо хайшалалгын дүнгүүдэй согсологдоходо, эзэеэ олохо юм.

Эдэ шангуудай хүмүүжүүлгын удха шанар тон ехэ. Залуушуулнай ветерануудтухай һайнаар мэдэхэ зэргэтэй. Мүнөө мэндэ байһан Ю. Н. Дамбаева, Ш. Н. Намжилов гэгшэдэй эдэ шангуудые өөһэдөө барюулжа, һургаал заабаринуудаа хэлэхэдэнь, ехэ һонирхолтойшье, удхатайшье байдаг. Нютагаймнай уран гартанай модоор һиилэжэ бүтээһэн эдэ шангууд үзэмжэтэй, гоё түхэлтэй юм.

Зунай бэлшээрнин үедэ социалис мүрысөө эмхидхэхэ асуудал илангаяа шухала болодог. Тарүү байдалтай малшад хаанашье байхадаа, тэдэн тухай дирекциин, партиина организациин, рабочкомой анхаралаа үдэр бүри табижа байһаниинь мэдэрхэ зэргэтэй. Зунай эхилэмсээрнь Худанай голдохи культбаазаа нээгээ һэмди. Тэрэниие тойроод малшадай 50-аад гаран байра бии юм. Культбаазые нээһэн июнин 3-най үдэр тэрэнэй орой дээрэ улаан туг үргэгдэжэ, тэрэ дохёогоор оршон тойронхи бүхы малшад суглараа һэн. Тэрэмнай малшадай үдэр гэжэ нэрлэгдэбэ. Зарлагдаһан суглаан дээрэ үбэлжэлгын-гөө дүнгүүдые согсолжо, зунай үедэхи мүрысөөнэй дүрим, социалис уялгануудые баталаабди. Тэрэл үдэр районой соёлой байшангай агитбригада наада харуулаа һэн. Четверг бүхэндэ малшадые хангадаг албануудай түлөөлэгшэд эндэ ерэжэ, концерт наада, кино харуулдаг, библиотекын номуудые һэлгэдэг, түрүүшын хэрэглэлэй эдеэ хоол, эд бараа худалдадаг заншалтай.

Манай партиина организаци лекционно хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулдаг. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, ахамад мэргэжэлтэд КПСС-эй дотоодын ба гадаадын политикын асуудалнуудта зорюулагдаһан лекцинүүдые эдэбхитэйгээр уншадаг. Парткомой секретарь А. Д. Балдановай уншадаг уласхоорондын байдал тухай лекцинүүдтэ малшад, механизаторнууднай илангаяа дуратай юм.

Ноохо хайшалалгадаа яһала һайнаар бэлдээбди. Урид бүхы хүтэлбэрилхы тушаалтад, зоовстмэргэжэлтэдтэй суглаа үнгэргөөбди. Ниитэ-политическэ хүдэлмэри тухай эндэ илангаяа анхаралтайгаар хэлсээбди. Лекци, хөөрэлдөөнүүдэй тематика баталагдаа. Хайшалалгын пунктнуудые лозунгнуудаар, харуулан ойлгуулжа хэрэгсэлнүүдээр зохидоор шэмэглэн гоёохо гэжэ даалгагдаа. Эрхимээр ноохо хайшалалгаяа үнгэргэһэн хонин ажалай бригада «Восход» мотоциклаар шагнагдаха юм.

Совхозоймнай партком, рабочком үзэл сурталай, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрхилхэдээ, үйлэдбэридэ хабаатай хүн бүхэн тухай анхарха ёһотойбди гэжэ нэн түрүүн тоолодог. Иимэ эрилтэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ табигдаһан гээшэ ааб даа.

Ц-Д. ДАМБАЕВ,
Хэжэнгын совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ.

ДУТУУ ДУНДАНУУДҺАА ТОБШОЛОЛ ХЭХЭ

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ШЭНЖЭЛЭЛ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй хахад үнгэрбэ. Энэ хугасаа соо манай республикын бүхы ажалшад, тэрэ тоодо промышленностиин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд түрэл партиингаа XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө бага бэшэ хэшээл оролдолго гаргаһан, шэнэ амжалтануудые туйлаһан байна. Партиин табиһан гол шухала зорилго — үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлһэнэй ашаар гүрэнэй түсэбтэ даабаринуудые сүм, һайн шанартайгаар дүүргэхын түлөө арга шадалаараа эрмэлзэн хүдэлөө.

Республикымнай түрүү предприятинууд байгша оной түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн эдэбхи үүсхэл гаргажа, бүгэдэ арадай социалис мүрысөөн шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрээ бэлэй. Ажалай түрүүшүүл хубиин дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан, тэрэнэй үндэһөөр олон тоото промышленна предприятинууд мүн лэ гүрэнэй түсэб холо үлүүлһэн, угтамжын түсэбүүдые баталан абаһан байха юм.

Хэдэ хэдэн предприятинууд түсэблэлгын ба ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримда мүнөө жэлдэ орожо, ашаг үрын ба шанарай түлөө шэнэ ёһоор тэмсэжэ байнхай.

Ушар иимэһээ манай Буряад ороной промышленностиин хүгжэлтын хахад жэлэй дүнгүүд һонирхолтойшье, һургаал абажа, тодорхой тобшололнуудые хэмээршье байна. Эдэ дүнгүүд юу харуулнаб?

Республикымнай промышленна ехэнхи предприятинууд жэгдэ һайнаар хүдэлжэ, гүрэндэ продукци худалдаха түсэбүүдэ дүүргэжэ шадаһан байна. Тэдэнэй тоодо—«Бурятэнерго» гэжэ управлени, «Бурмясопром» нэгэдэл, һүнэй промышленностиин үйлэдбэриин нэгэдэл, «Гусиноозерская» шахта, «Байкалрыбпром» нэгэдэл, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат, Циниканай прииск, «Татарский ключ» гэжэ карьер, «Электромашина» завод, нарин сэмбын комбинат, Харанхын холимол тэжээлэй завод болон бусад олон предприятинууд ороно. Эдэ предприятинуудай захиргаанууд, партиина болон профсоюзна организацинууд жэлэй эхинһээ хойшо түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхэ, ашаг үрэтэйгөөр хүдэлхэ талаар бодото хэмжээнүүдые абажа байна гэжэ эдэ дүнгүүд харуулна. Ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримда ороһон республикын Нютагай промышленностиин министерствын һараһаа һарада, бүхыдөө хахад жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые дүүргэжэ байһан ушар энэ хэмжээ ябуулгын аша үрэтэй байһыень үшөө дахин лаблана. Мүн лэ хэдэн жэлдэ гээгдэжэ ябаһан «Бурятстройматериалы» нэгэдэлэй хахад жэлэйнгээ түсэбтэ даабари дүүргэһэниинь тон һайшаалтай.

1981 оной түрүүшын хахадай туршада республикымнай промышленность түсэбһөө гадуур 8 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ, 36 мянган тонно нүүрһэ, 80 электродвигатель, 436 тонно гагнагдамал түмэр хэрэгсэлнүүдые, 1,6 мянган тонно цемент, 1,1 миллион условно хэһэг шифер, 2 мянган дүрбэлжэн метр ноохон будүү, хубсаһа угаадаг 740 машина, 65 мянган хэһэг шаажан гүйлгэһэн амһарта гаргаа. Мүн 1,8 мянган тонно холимол тэжээл үйлэдбэрилэгдэһэн, 61 тонно ноохон угаагдаһан, 2,1 миллион баанха консервэ гаргагдаһан байха юм.

Эрхим шанарай продукци гаргаха талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Энэ талаар түсэбтэ даабари дүүргэгдэжэ, 24,1 миллион түхэригэй эрхим шанарай промышленна продукци гаргагдаа гэжэ республикын Статистическэ управлени мэдээсэнэ. Энэмнай нёдондо жэлэйхиһээ 10 процентээр дээшэ болоно.

Гэхэтэй хамта бүхыдөө манай пр... мышленность хахад жэлэйнгээ тү... дүүргэжэ шадаагүй. Продукци гүрэ... худалдаха түсэб оройдоол 99,2 проце... дүүргэгдэжэ, 6,1 миллион түхэригэй пр... мышленна продукци дутуу худалдаг... һан байна бшуу. Гансал республи... ска (РСФСР) мэдэлэй промышленнос... түсэбөө дүүргэө.

Энэ юунһээ болооб гэхэдэ, республи... лоторнай гээгдэлдэ ороһон, гүрэнэй т... сэб гүйсэд дүүрэн дүүргэдэггүй пре... приятинууд үшөөл олон байһан зан... Аяар 42 предприяти гэхэ гү, али бүх... тоогойнь 24 процент хахад жэл соо пр... дукци худалдаха түсэбтэ даабаря дү... гэжэ шадабагүй. Энээнһээ боложо 1... миллион түхэригэй продукци дутуу х... далдагдаа.

Нилээд ехэ гээгдэлдэ орогшодой то... ло нэн түрүүн үйлэдбэриин «Забайка... лес» нэгэдэл, Сэлэнгын целлюлозо-карт... ной комбинат, шэлэй завод, «Буржел... зобетон», «Бурятавторемонт» нэгэда... нүүд оронхой. Нютагай мэдэлэй Эд... хоолой промышленностиин болон О... модоной ажахын министерствэнүүдэ... олон предприятинууд түсэбтэ даабар... нуудаа дүүргэнэгүй.

Нютаг нютагаарнь хараха болоо һа... хүдөөгэй 19 районуудай 7-ниинь проду... ци худалдаха түсэбөө дүүргээгүй. Тэдэн... дундаһаа промышленна талаараа хү... жэнги Загарайн, Кабанскын, Прибайк... лиин болон бусад районуудые нэрлэж... болоно.

Эдэ бүгэдэнһөө уламжалан, ойн мо... до болон хюреэдэмэл модо бэлэдхэ... гэ, модо шэрэлгэ, целлюлозо болон кар... тон үйлэдбэрилгэ, түмэр-бетон зүйлну... дые болон сонхын шэл гаргалга ур... үеынхиһөө доошоо ороһон байна бшуу. Мүн мебель багаар гаргагдадаг боло...

Үшөө нэгэ эбсэшэгүй ябадал тух... тэмдэглэлтэй. Олохон предприятину... түсэбтэ даабарила доошонь оруулхын т... лөө ехэ хүсэл оролдолго гаргадаг, тех... һүүлэй һүүлдэ тэрэнээшье дүүргэжэ ш... дахагүйнь харамтай. Эгээл иимэ ба... далда «Бурятцелинстрой» трестын пр... мышленна предприятинуудай комбинат, Шулуутын холимол тэжээлэй завод, З... удинскын гурилай комбинат, Улаа... Үдын ииврн завод болон бусад оронхой. Иимэ харша ябадалтай эрид тэмсэхэ са... орожо ерээ.

Республикын промышленна предприя... тинууд соёлой-ажаһуудалай болон аж... хын хэрэглэлэй эд бараа гаргаха түс... бөөр 172 мянган түхэригөөр хүсэлдүү... бэгүй. Энэ талаар мүнөөхил «Забайка... лес» нэгэдэл, «Электромашина» завод, Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хан... гаха министерство болон бусад даабар... дүүргэжэ шадаагүй.

Эдэ бүгэдые шэнжэлэн хаража үз... хэдэ, нилээд олохон предприятинууд... түсэб дүүргэхын түлөө шанга тэмсэл... ябуулагдадаггүй байһаниинь эли болон... Иимэ байдалтай саашадаа эбсэжэ бол... хогүйнь хүн бүхэндэ ойлгосотой ёһото. Ушар иимэһээ промышленна предпри... тинуудай партиина организацинууд, х... тэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд байгша оно... хахад жэлэй дүнгүүдһээ зүб тобшоло... хэжэ, арбадахи табан жэлэй түрүүшы... жэлэй даабаринуудые бүримүһэн дүүр... гэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ бодото хэмжэ... нүүдые дары түргэн абаха ёһотой боло... но. Тэдэнэй дунда ажалай эмхидэл бо... лон журам һайжаруулха, материально... техническэ хангалта гуримшуулха, г... шаалта нюурнуудта эрилтэ шангадхаха, моральна болон материальна урмашуул... гын гурим шэнээр хаража үзэхэ, соци... лис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр, ашаг... үрэтэйгөөр ябуулха хэмжээнүүдэй гол... һуури эзэлхэ байһаниинь лабтай.

Гээдэгшэдгүйгөөр хүдэлхэ гээшэ м... нөөдэрэй шухалын шухала зорилго мү... болоно.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

тобшо мэдээсэл

УРГАНА, БЭХИЖЭНЭ

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын партийна организаци партиин зэргэнүүдые улам бэхижүүлхын, үйлэдбэри болон ниитын ажабайдалда үзүүлэгдэдэг партийна нүлөөе үргэдхэхын түлэ ехэ оролдолго гаргана. Тиигэжэ үйлэдбэриин түрүүшүүлые, эдэбхитэй комсомолшуудые, шадамар бэрхэ техническэ мэргэжэлтэдые партида абаха талаар горитой хүдэлмэри ябуулна гэжэ тэмдэглэлтэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй хахадынь барагдаба. Энэ хугасаада Буряадай участогай транспортна барилгашадай коммунистнуудай зэргэ табин хүнеэр олошорбо. Энэмнай нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, хоёр дахин олон болоно.

Партида абтагшадай дунда комсомолец Вячеслав Братиков бии. Тэрэ барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын хабсаргагшадай комсомол-залуушуулай бригадые хүтэлбэрилнэ. Түс коллектив нёдондо ороной транспортна барилгашадай дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэн алдартай.

Һаяшаг байгуулагдаһан барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын хабсаргагшадай бригадые даагша Владимир Сергеевич Горбатенко, 575-дахи СМП-гэй ОРС-ын наймаалагша Роза Дашиевна Базарсадаева болон бусад коммунистын үндэршье, харюусалгатайшье нэрэ зэргэдэ хүртэхэ габьяатай байгаа.

Мүнөө үедэ трестын партийна организаци 900 коммунистнуудтай болоод байна. Энэмнай БАМ-ай барилгын эхилхэ сагта Хойто-Байгалай районно партийна организациин бүридэлдэ ородог байһан коммунистнуудһаа гурба дахин олон болоно бшуу.

Түрүү хүнүүдые партида олоор шэлэн абаха талаар ябуулагдадаг хүдэлмэри хадаа партийна шэнэ организаци байгуулха арга олгоно. Һая трестын парткомой мэдэлдэ ородог 21-дэхи партийна эхин организаци эмхидхэгдэбэ. Энэ хадаа шэнээр мүндэлһэн 708-дахи СМП-гэй коллективтэ байгуулагдаба. Түс организациин бүридхэлдэ даб дээрэ 25 коммунист абтанхай. Түс партийна эхин организациин секретаряар Улаан-Үдын локомотивна деподо олон жэлдэ инженерээр хүдэлһэн Геннадий Иванович Петров һунгагдаа.

Шэнэ СМП хадаа Северобайкальскда бодхоогдохо эгээл томо локомотивна депо, мүн тэндэхи бусад объектнүүдые бариха юм.

Иигэжэ «Нижнеангарсктрансстрой» трестын партийна организациин зэргэнүүд ургана, залуу, эдэбхи түгэс мэргэжэлтэд, хүдэлмэришэд олоор КПСС-эй гэшүүдтэ абтажа, зохёохы, габшагай ажалай ашаг үрые дээшэлүүлнэ бшуу. Мүнөө үедэ энэ трестын бүхы участогууд дээрэ харюусалгатайгаар, эршэ түгэсөөр хүдэлжэ байдаг коммунистнууд Байгал-Амарай түмэр замай барилгын гол хүсэн болоо гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

К. ЖАМЬЯНОВ,
БАМ-дахи манай корр.

АЛАС ДУРНЫН *хизаарта*

ТАСС-АЙ КОРРЕСПОНДЕНТНҮҮД МЭДЭЭСЭНЭ

ХОЙТО ЗҮГЭЙ СЭСЭРЛИГҮҮД

Комсомольск-на-Амуре хотын оршон тойронхи хада уулын ташалан газарта судна барилгын заводой саад тарижа ургуулагшадай кооперативай участогууд нэмжынэ.

Бусадшье предприятинууд иимэ коллективүүдые эмхидхэнхэй. Зуу шахуу гектар талмайда овоц, жэмэстэ модод һуулгагданхай. Саад эрхилхэ дуратайшуулда хэрэгтэй техникэ үгтэдэг, тэдэнэртэ зорюулан тааруу зохид гэрнүүдые баридаг юм.

Алас-Дурнын хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай пункт Николаевск-на-Амуре хотодо эмхидхэгдэжэ байнхай. Түс пунктын хүдэлмэрилэгшэд участогуудай эзэдтэ селекционно ба научно-методическа туһаламжа үзүүлжэ байха юм.

Николаевск-на-Амуре.

МЕЛИОРАТОРНУУДТА — ШЭНЭ ГЭРНҮҮД

Студентнүүдэй конструкторска бюрогой проектнүүдээр бодхоогдоһон һуурин тосхонууд мэргэжэлтэдэй эрхим сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Примориин хизаарта барайгар тарижа ургуулха томо район байгуулжа байһан мелиораторнуудта зорюулан, тэдэниие барям юм.

«Главдальводстройн» гүйлтаар ерээдүйн инженернүүд — Алас-Дурнын политехническэ институдай СКБ-гэй гэшүүд гэрһээ холо байжа ажалладаг механизаторнуудай һуудал байдал һайжаруулхые шиидэһэн байгаа. Дүрбэн жэлэй туршада инженерно-барилгын факультедэй ахалагша курсынхид гэр байрын проект дээрэ ээлжээгээр хүдэлһэн байна. Тиин мүнөө тэдэнэй зурагуудаар болбосон түхэлтэй гэрнүүд бодхоогдобо бшуу.

Дээдэ һургуули мүнөө жэл дүүргэһэн мэргэжэлтэд аха нүхэдэйнгөө хүдэлмэриие үргэлжэлүүлнэ. Тэдэнэр 100 хүнэй ажаһууха һуурин тосхоной проектые табиинхай, иимэ тосхонуудта шухала хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ комбинадай барилгын технико-экономическа үндэһэ баримта бэлдэһэн байна.

Владивосток.

Байгал шадарай нютагуудтахи ой модоной баялигые арьбажуулха уг зорилготой предприятиин Эрхүүдэ байгуулагдаһаар олоншье жэл үнгэрөөгүй. Тиибэшье энэ эмхиин мэргэжэлтэд таба миллион үлүүтэй гектар газарай ой модо шэнжэлээд байна.

Һүүлэй үедэ Байгал-Амарай түмэр замай баригдажа байгаа районой нютагуудта эндэхи мэргэжэлтэд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлнэ. Тиихэдээ ой модоной баялигуудай хэмжээе, сэбэрлэгдэхээр болоһон участогуудые, залуу мододые һуулгаха талмайнуудые тодорхойлно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бар тайгын гүн соо бууха хэрэгтэнь предприятиин мэргэжэлтэдтэ вертолёдууд айхабтар ехэ туһа хүргэнэ.

ТАСС-ай фотохроннко.

СОВЕТ ИНТЕЛЛИГЕНЦИ

Хүгжэлтэ түгэс социализм: ангигүй общество тээшэ замда

I.

Социализмын үедэ, илангаяа тэрэнэй хүсэжэн болбосорһон шатада социально-экономическа болон научно-техническэ дэбжэлтын боложо байхадань, ухаанай ажал эрхилдэг хүнүүд обществын бүхы ажабайдалда улам ехэ үүргэ дүүргэдэг боложо олошорно. «Манай интеллигенци тоосоото үедэ бултанһаа түргэнеер олошороо», —гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съездэдэ хэһэн элидхэл соогоо тэмдэглээ һэн. Тиин урданьшье мүн лэ иимэ байгаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. 1939 ондо социально-ангиин байгууламжаараа социалис түхэлэй обществын манай орондо тогтоходо, алба хаагшад бүхы хүн зоной 16,5 процентнь болодог байгаа гэхэ гү, али ондоогоор хэлэбэл, зургаадахи хүдэлмэрилэгшэ бүхэниинь гол түлэб ухаанай ажал эрхилдэг байгаа. Алба хаагшад 1970 ондо хүн зоной 22,1, харин 1979 ондо 25,1 процент болоһон байна. Тиихэдэ хүн зониие бүридхэн тоолохо үедэ ухаанай ажал хэдэг зарим хүнүүд колхозой гэшүүд гэжэ бэшэгдэдэг. Тиимэ болохолоороо, мүнөө дүрбэн хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй нэгэниинь гол түлэб ухаанай ажал хэнэ гээшэ.

Иимэ шэглэл саашадаашье үзэгдэхэ. Гэбэшье тэрэнэй бэелэлгэ аалидаха. Юундэб гэхэдэ, ухаанай зарим ажалтанаар (багшанар, врачнууд, инженернүүд г. м.) бидэнэр арадай ажахые болон соёл культурые гүйсэд хангадаг болообди. Тиимэһээ ухаанай ажал эрхилдэг хүнүүдэй мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ, ухаанай ажалтанай бүридэлые һайжаруулха хэрэг гол шухала болоно.

Совет интеллигенци социальна талаараа гол түлэб нэгэн адли бүлэг юм. Гэбэшье бүхы обществодол адли тэрэнэй бүридэлдэ нэгэ янза бэшэ зүйлнүүд үзэгдэдэг. Тэрэ социальна талаар яахадаа нэгэн адлиб гэхэдэ, интеллигенциин ажалынь ниитын зөөридэ үндэһэлдэг, тэрэ хадаа хүдэлмэришэн анги болон таряашадһаа гараһан бүлэг байна, арад зондо алба хэнэ, социально-экономическа байдалаараа, үзэл суртэлаараа, сэдьхэл бодолоороо обществын гол ангинуудта улам ойро дүтэ болоно. Гэхэтэй хамта тэрэ бүхы талаараа нэгэн адли бэшэ юм. Юун бэ гэхэдэ, дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, интеллигенциин зарим хубинь колхозой гэшүүд юм (1979 ондо колхозуудта 0,6 миллион мэргэжэлтэд хүдэлжэ байгаа). Тиимэһээ үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдтэ хабаадаха талаараа энэ бүлэг интеллигенциин бусад бүлэгүүдһээ илгардаг.

Интеллигенциин доторхи бүлэгүүд болон отрядуудай хоорондохи илгаанууд мүнөө үшөөл ехэ байна. Тиимэһээ ухаанай болон бар хүсэнэй ажал эрхилдэг хүнүүдэй хоорондохи социальна илгаануудыешье, мүн интеллигенциин өөрын доторой илгаавшье усадхаха ябадал нэгэн зэргэ бэелүүлэгдэжэ, социализмын ниитын харилсаан улам нэгэн түхэлтэй боложо байдаг.

«Интеллигенци» гэжэ ойлгосо ухаанай ажал эрхилдэг хүнүүд гэһэн гол удхаараа хэрэглэгдэхэһээ гадна, мүн «мэргэжэлтэд» гэһэн удхатайгаар ойлгогдодог юм. Статистическэ тоосоонууд ба политическэ литературада «мэргэжэлтэд ба алба хаагшад» гэһэн холбоо үгэнүүд заримдаа дайралдадаг. Техникумдэ гү, али дээдэ һургуулида һуража, тусхай эрдэм мэдэсэтэй болоһон ухаанай ажалтанай зарим бүлэгынь «мэргэжэлтэд» гэһэн үгөөр тэмдэглэгдэдэг. Харин тусхай дунда гү, али дээдэ һургуули дүүргэһэн дипломгүй, мэргэжэлтэд болоогүй ухаанай ажалтан — «алба хаагшад» гэжэ эндэ ойлгогдоно.

Хүнэй дүүргэһэн һургуулинь хэжэ байгаа ажалайнь шэнжэ шанартай хододоо тааралдадаг бэшэ, тиин гансал тэрээгээр хүнэй социальна байдалые тодорхойлжо болохогүй гэжэ тусхайлан тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Гэхэтэй хамта ухаанай ажалтанай дурсагдаһан хоёр бүлэгэй тооень гол түлэб дипломтой гү, али үгы байһаарнь тодорхойлдог. Дипломтой мэргэжэлтэдэй зариманиинь тиимэ бэлэдхэлгүйгөөршье хэхэ хүдэлмэри дүүргэдэг, харин алба хаагшадай зариманиинь мэргэжэлтын дүүргэхэ тушаалнуудые даажа («практигууд»), амжалтатайгаар хүдэлжэ байдаг.

Ухаанай ажалтанай эдэ хоёр гол бүлэгүүдэй хоорондохи илгаань мүнөөшье манай обществодо социальна шанартай илгаа байһаар юм. Юундэб гэхэдэ, орёо хүшэрөөрөө адли бэшэ, тиихэлээрээ түлөөһөөрөөшье адли бэшэ хүдэлмэри дүүргэлгэтэй тэрэ холбоотой бшуу. Зүгөөр энэ илгаа социализмын үедэ бии болоо бэшэ юм. Тэрэ капитализмын эрхэ байдалда бии болоод, социализмда уг залгамжалуулан ороо. Капитализмын үедэ инженер болон конторын алба хаагшын социальна байдалынь тон ехэ илгаатай байна. XX зуун жэлэй бүри эхиндэ В. И. Ленин энээниие тэмдэглээ һэн. «Капитализм болбол арад зоной бүхы ажалда алба хаагшадай тоое илангаяа түргэнөөр олошоруулдаг, тэрээндэ интеллигенци улам ехээр хэрэгтэй боложол байдаг»—гэжэ В. И. Ленин онсолон тэмдэглээ һэн. (Зохёолнуудай гүйсэд сугл., т. 4, хууд. 209). Тиин алба хаагшад зарим талаараа буржуазитай, зарим талаараа пролетариадтай хамжадаг.

Ухаанай ажалтанай бүридэлые бүхы шэнжэ шанараарнь хубилгаха гээшэ арад зоной соёл культура дээшэлүүлхэ, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ, элүүрые хамгаалгые һайжаруулха гэхэ мэтэ хэрэгүүдтэ тон шухала удха шанартай юм. Энэнь юун дээрэ харагданаб гэхэдэ, жэшээнь, 1941 ондо арадай ажахыда 2,4 миллион мэргэжэлтэд (тэдэнэй 0,9 миллиониинь дээдэ эрдэмтэй хүнүүд) хүдэлжэ байгаа һаань, 1980 ондо 28,1 миллион (тэдэнэй 11,8 миллиониинь дээдэ эрдэмтэй хүнүүд) хүдэлдэг болоһон байба. Ондоогоор хэлэбэл, тэдэнэй тоонь 12 дахин олошороо бшуу. (тиихэдэ дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэд 13 гаран дахин олон болоо). Хэрбээ дайнай урда тээ ухаанай ажалтанай гурбанай нэгэ хубиһаа үсөөниинь мэргэжэлтэд байһан һаань, мүнөө тэдэ ухаанай ажал эрхилэгшэдэй гурбанай хоёр хубиһаань үлүү болоод байна.

Ажалшадай энэ бүлэгынь саашадаашье шэнжэ шанараараа хубилжа үргэлжэлхэ юм. 1979 ондо хэгдэһэн хүн зоной тоо бүридхэлэй ёһоор, тушаалаараа инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй тоодо ородог хүнүүдэй 18,9 процентнь, культпросвет-хүдэлмэрилэгшэдэй 35,3 процентнь, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй 35,6 процентнь дипломгүй байгаа. Үшөө тиигээд предприятинууд болон тэдэнэй цех ба таһагуудые хүтэлбэрилэгшэдэй 16 процентнь «практигууд» байһан байба. Нүгөө талаһаа, тусхай эрдэмгүйгөөршье хүдэлхөөр тушаалнуудта залуу мэргэжэлтэдые хүдэлгэдэг баримтанууд үсөөн бэшэ дайралдана.

Гэбэшье материальна үйлэдбэридэ мэргэжэлтэдые зүбөөр ашаглаха гээшэ тэдэниие имагтал хүтэлбэрилхы тушаалнуудта, конструкторска ба технологическа таһагуудта, заводой лабораторинуудта хүдэлгэхэ гэжэ ойлгохонь буруу. Хүгжэлтэ түгэс социализмын эрхэ байдалда научно-техническэ дэбжэлтэ бар хүсэнэй ажалые ухаанай ажалай шэнжэтэй болгодог. Тиин энээнэй социальна гол шухала хойшолонгуудай нэгэниинь юун бэ гэхэдэ, шэнэ түхэлэй үйлэдбэрилэгшэд гэжэ нэрлэгдэмээр бүлэг хүдэлмэришэд ба колхознигуудай дундаһаа урган гарадаг. Партиин XXVI съезд дээрэ тэмдэглэһэнэй ёһоор, тэдэнэй ажал хүдэлмэридэнь «бар хүсэнэй ба ухаанай ажалнууд улам нягтаар ниилэлдэдэг. Тэдэнэй олониинь уралан нарижуулагшад ба ухаалан зохёогшод, статья болон номуудай авторнууд, гүрэнэй ба ниитын ажал ябуулагшад юм. Эдэнэр үнэхөөрөө ехэ культуратай, интеллигентнэ хүнүүд мүн».

Эдэ хүдэлмэришэд болон колхознигуудай нилээд олонхинь техникум гү, али бүри дээдэ һургуулишье дүүргэһэн дипломтой байха юм. Эгээл тиимэһээ тэдэнэр мэргэжэлтэд гэжэ тоологдодог. Ондоогоор хэлэбэл, тэдэнэр нэгэн зэргэ хүдэлмэришэн ангиин ба интеллигенциин, колхозно таряашадай ба интеллигенциин шэнжэтэй байдаг. Тэдэнэй хэдэг ажалынь «гол түлэб бар хүсэнэй» ажал гэжэ хэлэхын аргагүй.

Иимэ зэбһарай шэнжэтэй хүдэлмэрилэгшэдэй бии болоод, түргэнеер олошоржо байһан ушар хүдэлмэришэд, таряашадтай адлишуу ажал хэжэ, тэдэнтэй хамта үйлэдбэриин нэгэ коллективүүдтэ ородог энэ үйлэдбэриин интеллигенциин социалис обществын гол ангинуудта улам ойртожо, тэдэнэй хоорондохи социальна илгаануудай улам бага боложо байһан тухай гэршэлнэ. Хүдэлмэришэн ангиин индустриальна гол хубиин ИТР-тэй ойро дүтэ болопсожо байһан ушар, мүн механизаторнууд болон совхозой үндэр мэргэжэлтэй бусад хүдэлмэрилэгшэдэй ба колхознигуудай агрономуудта, зоотехнигүүдтэ, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хүдэлдэг инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ ойртожо байһан ушар бар хүсэнэй ба ухаанай ажалай хожомоо гүйсэд ниилэхэ ябадалай мүнөө эхилээд байһан тухайнь гэршэлнэ. Харин энэнь ангинуудай үгы болохо айхабтар шухала зүйл шуу.

II.

Совет интеллигенциин хүгжэлтын ондоо тон шухала ... лэлынь гэхэдэ, тэрэнэй о... тоото отрядуудай ажал хүд... мэриин шэнжэ шанараара... билан, улам аша үрэ ехэт... боложо байһан ябадал мүн.

Интеллигенциин үйлэдбэри... отряд тухай дээрэ хэлэгдэ... байна. Энээнһээ гадна мед... циинын, багшанарай, соёл... гээрэлэй, уран зохёолой, ... учна, сэрэгэй бүлэгүүд инте... лигенциин гол отрядууд гэ... тоологдодог. Хүтэлбэриин ... парадта хүдэлдэг интеллиге... циин хуби тухай саашадаа ту... хай хэлэгдэхэ.

Совет интеллигенциин ... рядбүхэн коммунис байгу... лалтын өөһэдынгөө участо... гуудта олониитын хэрэгэй ту... да эршэ түгэлдэрээр хүдэлм... рилжэ байдаг. Арбан нэгэдэ... табан жэлдэ, мүн 1990 он ... рэтэрхи үедэ КПСС-эй XX... съездын табиһан зорилгону... бүхы мэргэжэлтэдые шэнэ а... жалтануудта зоригжуулна.

Социалис ниитын харилса... нуудай улам нэгэн шэнжэт... болоходонь, интеллигенци... бүхы отрядууд имагтал мэрг... жэлэйнгээ хэмжээгээр бэшэ, х... рин ажалайнгаа шэнжэ шан... раар бэе бэедээ улам ойрт... дог. Научно-техническэ д... жэлтэһээ уламжалан, имагт... бар хүсэнэй ажал ухаан... ажалай шэнжэтэй болодог б... шэ, харин ухаанай ажал ... ническэ шанартай болод...

Арадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгалта болоһоор жэл хахад тухай саг үнгэрбэ. Энэ үедэ нютагай Соведүүдэй эмхидхэхы үүргэ улам бүри дээшэлжэ, ажалша коллективүүдэй хэрэгтэ нүлөөлгэ гүнзэгы үндэһэтэйгөөр, бүхы ажабайдалтайнь нягта холбоотойгоор ябуулагдадаг болоо.

Депутадуудай һунгуулиингаа округ дотор эдэбхитэй ажал ябуулгаһаа, һунгагшадайнгаа захяануудта, бэшэшье олон эрилтэнүүдтэнь анхаралтай хандалгаһаа тэдэнэй үүргэнүүдэй улам дээшэлдэгынь мэдээжэ. Тэдэнэй олон янза түхэлэй үүргэнүүд сооһоо һунгагшадайнгаа үгэһэн захяануудые бэелүүлгэ онсо удха шанартай юм.

Һаяхан манай корреспондент М. Батоин энэ асуудалаар арадай депутадуудай Хяагтын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Н. Л. Чимитовтэй уулзажа хөөрэлдэбэ.

ДЕПУТАДУУДАЙ ОНСО АНХАРАЛ ДОРО

Соведүүдэй хүдэлмэри

Һаяын сагта үзэгдөөгүй хаун зун болобо гэһэн уладл шэнжэлэгшэдэй тэмдэгл манай Хяагта городоорн уншахадаа, уһаар хородог үенүүдээ һанаана оруулһан байха. Манай род элһэлиг, хуурай хуум газарта анханһаа һуужаһан ушарһаа хүн зомй уһанда ехэл мэхэй ханьгатай юм.

Жэлһээ жэлдэ городойнай предприяти, организануудай үйлэдбэриин улам гэдхэгдэжэ, худэлмэришэн коллективүүдэй урга байһан сагта хүнүүдэй удал байдалай талаар, эдеэ олоор хангалгын асуудалудай олошорхонь гайхалйшье бэшэ.

Үгэһэн захяануудые тоблон харахада, гол түлэнь һуудал байдалай, городо болбосон түхэлтэй болгохо уудалнуудһаа бүридэнэ. Эдэ хяанууд түрүүшын эмхидлэй сесси дээрэ хэлэгдэ, тэдэниие бэелүүлхэ хэмэ ябуулганууд баталагдаан. Тиихэдэл һунгагшадайнай захяанууд дүүргэгдэхэ лаараа хоёр бүлэг болгогһон гээшэ. Нэгэ зариманинь эндэхи городойнгоо сэ шадал элсүүлэн шиидгдэхэ, нүгөөдэ хубинь дээ шатын организацинуудай баадалгагүйгөөр дүүргэнь бэрхэтэй асуудалнууд лоно.

Һунгагшадай захяанууд талагдан абтабал, заатагүй үргэгдэхэ зэргэтэй хуулиёһондоо ородог гээшэ ааба. Өөһэдымнай хүсөөр дүүргэжэ шадамаар захяанууд түрүүшын лэ үдэрһөө гүйсэдхэхэ комитедэй гол анхарал доро абтаһан юм. Жэшээлхэдэ, город доторхи автобусой хүдэлмэри һайжаруулха, шэнэ микрорайонуудые холбоһон маршрудуудые бии болгохо тушаа захяа түрүүшын харасада бэлэхэнээр дүүргэгдэхээр шэнги һэн.

Гэбэшье эдэ микрорайонуудай үйлсэнүүдтэ харгы замай тэмдэгүүдые тааруулан табихаһаа эхилээд, автобусуудай зогсодог газарта һарабша, һандали түхеэрхэ хэрэгтэй болоо. Нэгэ захяаһаа дулдыдажа гараһан эдэ асуудалнуудые шиидхэжэ, хүсэндэнь оруулагдатар жэл тухай саг үнгэрөө. Мүнөө городоймнай захын үйлсэнүүдтэ ажаһуудаг, хүдэлдэг хүнүүднай ябагадахаяа болинхой. Эндэ юу тэмдэглэлтэйб гэхэдэ, автобусой ябасын гуримшуулагдахада хүнүүдэй ажалдаа гээгдэхэ ябадал үсөөрһэн байна. Мүн гэр байрадаа үнгэргэхэ сүлөө сагшье нилээд алмагдаһаниинь элитэ.

Энэ хэрэгтэ гүйсэдкомой гэшүүн депутат А. А. Шестаченко оролдолго гаргажа, һунгагшадайнгаа захяа ехэл һайнаар дүүргээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Энэ нүхэрнай манай автотранспортни предприятида жолоошоноор үнихэнэй хүдэлдэг тула городойнгоо транспортые һайн мэдэдэг юм.

Түрүүшын харасада багахан шэнгеэр үзэгдэдэг захяанууд городой Соведэй депутадуудта даалгагданхай. Үхибүүдэй наадаха талмайнуудые томонууд байрын гэрнүүдэй хажуугаар, сэсэрлиг соогуур оарюулха тухай, зарим үйлсэнүүдые асфальт хушалгатай болгохо гэһэн эдэ захяанууд мүнөө үедэ мүн лэ дүүргэгдэжэ байна. Городоо ооЛбосон түхэлтэй болгохо, намаата модонуудые олоор тариха хүдэлмэринүүдэй саг үргэлжэ ябуулагдажа байхыень һунгагшаднай депутадуудаймнай анхаралда мүн лэ табиһан байха.

Энэ асуудалаар горсоведэймнай барилга болон промышленностиин талаар саг үргэлжын комиссиин ехэ нүлөөлгын ашаар олон юумэн хэгдээ. Түрүүлэгшээрнь «Орбита» станциин инженер, депутат С. А. Иванов һунгагданхай. Тэрэ эдэбхитэйгээр комиссиингаа ажал ябуулга хүтэлбэрилнэ. Городой томо томо байрын гэрнүүдэй хажууда үхибүүдэй наадаха элдэб түхеэрэлгэтэй хэдэн талмайнууд эмхидхэгдээ. Үшөөшье иимэ талмайнуудые бии болгохоор хараалнабди. Городоймнай сэсэрлиг соогуур, гол үйлсэнүүдэй таарамжатай газарнуудта таримал сэсэгүүд һалбаржа, нюдэндэ уринаар харагдана. Энэ хабартаа үйлсэнүүд болон айлай гэрнүүдэй хажуугаар 13 мянган элдэб түхэл шэнжын модод һуулгагдаа. Гэр байрануудаа һөргүү түхэлдэ оруулха заһабариин хүдэлмэриин яһала хэгдэдэгшье һаа, хүнэй нюдэндэ бирагүйхэнөөр харагдадаг, тулюур болоһон, хуушарһан байшангууд үшөөл олон.

Манай Хяагта город өөрын һониин намтартай, аха дүү монгол арадтай хани халуун тон дүтын харилсаатай, алдар соло элбэгтэй хилэ шадарай хото гээшэ ааб даа. Городоймнай үйлсэнүүдээр нэгэтэшье һаа ябажа үзэһэн хүн түүхэ болон соёл культурын удха шанартай хүшөөнүүдэй, гэр байшангуудай олониие гайхаһан байха. Эдэ бүгэдые нарииваар хаража, саг соонь ходол һэргээжэ байха гээшэ мүнөө үедэ ажаһуугшадай нангин уялга болоно. Эдэ түүхэтэ барилга, хүшөөнүүдые хододоо анхаржа байха тухайда һунгагшаднай зарлал бүриин депутадуудта хэлэжэл, захижал байдаг юм. Энэ тон зүб. Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэшье, илангаяа Хяагта городоймнай тогтоһоор 300 жэлэй ойн гүйсэхэдэ, мүнөөшье, хожомойшье үедэ энэ асуудал хододоо хүнүүдэй урда табигдаһаар лэ байгаа, байхашье зэргэтэй гээшэ. Ушар тиимэһээ энэ ехэ хэрэг городой түхэл шарайе болбосон түхэлтэй болголготой тон нягта холбоотойгоор шиидхэгдэжэ байха ёһотой.

Һунгагшадай энэ захяа хэдэхэн жэлэй турша сооХоно бэелүүлэгдэхэ хэрэг бэшэ байһаниинь ойлгосотой. Мүнгэн зөөриин, шухаг һайн материалнуудай гаргаша мүн лэ нилээд ехэ хэрэгтэй гээшэ. Түүхын хүшөөнүүдые һэльбэлгын дүршэлтэй бэрхэ мэргэжэлтэдшье хабаадуулагдаха ушартай.

Хөөрэлдөөнэй эхиндэ городые уһаар хангалга тухай дурдаа һэм. Энэмнай манай хотынхидой һанаае үниһөөл зобоодог асуудал юм.

Арадай депутадуудай городской Совет энээн тушаа ехэхэн анхаралаа хандуулна. Ган гасуур жэлнүүдтэ хотымнай уһа бүлэдэг худагууд ажалшадай эрилтэ дүүрэн хангажа шадахаяа болишодог. Уһанай ехээр хэрэглэгдэһэнһээ энэ болоно бэшэ, хуурай жэлдэ тэдэ худагуудаймнай газар доорохи уһаниинь бүри бага болошодог юм. Һунгагшадайнгаа энэ тон шухала удха шанартай захилай хойто жэлдэ түгэс бэелүүлэгдэхэ байһанда бидэ найданабди. Юуб гэхэдэ, 24 километр утатай уһанай соргонууд Сэлэнгэ мүрэнһөө татагдажа байна. Ерэхэ жэлдэ энэ барилга ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

Энэ хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ хэлэхэ үшөө нэгэ юумэн гэхэдэ, үбэлэй сагта городнай дулаагаар үшөөл һайнаар хангагданагүй. Городой гэр байрануудта, промышленна предприяти болон бэшэ олон организаци, эмхи зургаануудта дулаа үгэдэг аяар 60 гаран жэжэхэн котельнэнүүд тоологдоно. Хүйтэнэй сагта тэдэниие түлижэ байха 500 хүн хэрэгтэй болодог. Томо, ехэ шадалтай котельнэ манай городто барюулха тухайда асуудал хэды табигдабашье, мүнөө болотор шиидхэгдэнэгүй.

АРШААНТА БУЛАГАЙ АША

О. Д. Бусяцкая 1975 ондо Зүүн Сибириин соёлой институт дүүргэһэн юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Хяагтын хүгжэмэй училищида багшална.

Энэ хүмнай түрэл коллективэйнгээ ниитын ажабайдалда эдэбхитэй хабаадалсадаг, эрхим мэргэжэлтэн гэжэ суурхадаг. Залуу багша Ольга Дмитриевна Бусяцкая нэгэтэ бэшэ ВЛКСМ-эй райкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: О. Д. Бусяцкая.

Е. СУРМАЧАЙ фото.

Нэжээд. хошоодоороо хүнүүд урагша хойшоо һубарилдана. Эдэмнай тусгаар түхеэрэлгэтэй газарта ошоожо, дулаан уһанда ороно, аршаанта булагай уһанһаа амсана гээшэ.

Эндэ тиимэшье сууда гараһан домто газар бэшэ хэбэртэй. Теэд анхан сагһаа нютагай зоной ерэжэ заншаһан үзэсхэлэн газарта колхозой амаралтын байшангай түхеэрэгдэһэниинь яһала таарамжатай.

Хүнүүд эндэ ерэхэдээ нэгэ аршаанайнь халаагдаһан уһанда хүл гараа, үе мүсөө жэгнэнэ. Харин нүгөөдэ булагайнь уһан одоол хото-гэдэһэнэй аршаанууд юм.

Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз амаралтын байшантай болоһоор үнинэй. Эндэ бани, столово, наадаанай һарабша, амарха таһалганууд гэхэ мэтые яһала һайнаар түхеэрэнхэй.

Колхознигууд, олонхидоо ажалай түрүүшүүл, эндэ ерэжэ амарха эрхэдэ хүртэнэ. Нэгэ зунай туршада гурбан ээлжээндэ колхознигууд ерэжэ амарна. Тиигээд ээлжээн бүхэндэ 50 хүн амардаг һаа, нэгэ сезон соогоо 150 ажалшад амарна ха юм. Тиимэһээ нютагайхид алас холуур ябадал хэжэ амарһайбди гэжэ һанадаггүй: нютаг дээрээ яһала һайнаар амарна ха юм. Хахад һара соо амарһанай түлөө 45 түхэриг салингһаань дарагдана.

Эндэ амарагшадай дундаһаа хэдэн хүнүүдтэй хөөрэлдэһэн байнабди. Сэсэгма Шадаповна Раднаева. Зоя Бошиктуевна Гомбоева гэгшэд — Соёлой гүүртын һаалишад — эндэ амаржа байнхай. Эдэнэр колхозой түрүү һаалишад юм. Фермэнь һү һаалгаар 1980 оной түсэбые 100 процент дүүргэһэн байгаа. Тиин мүнөөшье арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэнхэй.

— Манай коллектив дотор түрүү бэрхэ һаалишад олон. Занаева Вера, Билтуева Рая гэгшэд даабариингаа ёһоор үнеэн бүриһөө 1500 литр һааха аад, үнэндөө 2200—2300 литр һү туд бүридөө һаагаа. Тиихэдэ Сэсэгма Раднаева, Гарма Занаев гэгшэд үнеэн бүриһөө 2000 гаран литр туд бүридөө һаанхай, —гэжэ Зоя Бошиктуевна Гомбоева хөөрэлдөөнэй эхи татаба.

—Энэ Бошиктуевна өөрөөшье, мүн үшөө һаалишан Люба Галсанова гэгшэд үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа 2000 литрһээ үлүүлһэн байна, — гээд Сэсэгма Шадаповна Раднаева хөөрэлдөөндэ оролсобо. —Манайхи һү һаалиингаа түсэб үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө коммунис ажалай коллектив гэһэн нэрэ солодо хүртэнхэй.

Энэ үедэ ажалай ветеран, пенсидэ гараһаншье һаа, үшөөл барилгын хүдэлмэридэ хабаадалсадаг Нима Бодиевич Гармаев хөөрэлдөөндэ хабаадана: «Эдэтнай тэрээнһээ гадна һара, кварталай бүхэндэ мүнгэн шан абажа байдаг зон гээшэ. Бултадаа габшагайгаар ажаллахадаал иимэ урагшатай ябана ха юм даа».

—Та, өөрөө хүдэлмэриин наһанһаа гаранхай гээшэ гүт?

— Гаранхай даа., Жаран наһанай дабаа дабанхайб. Тиибэшье колхозойнгоо барилгын хүдэлмэринүүдтэ хабаададагби: наһан соогоо хүдэлжэ ябаһан хүндэ ажалаа орхихонь бэрхэтэй байдаг.

Мүнөө колхозой правлениин зүбшөөлөөр эндэ ерээд амаржа байнаб. Яһалал һайн байгдана даа. Гүрэн бидэндэ пенси үгэнэ, амаралтын байшанда амаруулна, юрэдөөл, үтэлхэдөөшье жаргалтай зон гээшэ аабзабди даа, —гэжэ Нима Бодиевич хөөрөөгөө дүүргэнэ.

Эндэ амарагшад бултадаал ажалша хүнүүд: олонхидынь үхэршэд, һаалишад, тугалшад, механизаторнууд юм. Харин эдэнэй һүүлээрхи ээлжээндэ хонишодой бригадануудай гэшүүд ерэжэ амархань гээшэ.

Ниходээ Баян-Голой сомоной Совет, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой правлени, партком ажалшадай ажаһуудалай талые харалсан, ондоошье ажахынуудай дэмжэмээр хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэ.

Н. ЦЫБАКДОРЖИЕВ.

Энэ шэглэл материальна үйлэдбэридэ болон эрдэм ухаандэ эгээл эли тодоор үзэгдэдэг. Научно-шэнжэлгын эмхи зургаануудта болон заводой лабораторинуудта туршалгын ажал хэдэг улам олон научна хүдэлмэрилэгшэд, инженер болон техникүүд мэргэжэл түгэс ухаанай ажал хэхэтээ хамта мэргэжэл түгэлдэр бар хүсэнэй ажал хэлсэдэг.

Мүн хүтэлбэриин талааршье ухаанай ажал улам техническэ шэнжэтэй болоно. Хүтэлбэриин автомат системэ (АСУ), агротехникэ улам үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Тэрэшэлэн элүүрые хамгаалгада техникэ ехээр хэрэглэгдэдэг болоожо байнхай. Гансал хирургида гү, али физиотерапида бэшэ, харин бусадшье һалбаринуудта врачнууд болон дунда шатын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд өөрөө оньһон аппарат болон приборнуудые мүнөө хэрэглэдэг болонхой. Анханһаа хойшо гуманитарна шэнжэтэй байһан багшын ажалдашье научно-техническэ хубилалта нүлөө үзүүлнэ. Дунда һургуулида, техникумүүдтэ, профессионально-техническэ училищинуудта, дээдэ һургуулинуудта һуралсалай техническэ хэрэгсэлнүүд, кино, телевидени нэбтэрүүлэгдэнэ.

Интеллигенциин бусад отрядуудай ажал хүдэлмэридэ мүн лэ иимэшүү хубилалтанууд болоно. Энэ тон ойлгосотой. Юундэб гэхэдэ, мүнөө хаа хаанагүй техникэ мэдэхэ, тэрэниие һайнаар хүдэлгэжэ шадаха, ухаанай ажалтай хамта мэргэжэл түгэс бар хүсэнэй ажал хэхэ шухала болоо бшуу.

Тиимэ болохолоороо, научно-техническэ дэбжэлтэ хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ персоналай, мүн саашадаа бар хүсэнэй болон ухаанай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй хоёр талаһаа бэе бэедээ ойро дүтэ болохо ябадалые тодорхойлно. Эдэнэр бүри мүнөө ниилэлдэжэ эхилэнхэй. Тиигээд эсэсэй эсэстэ тэдэнэр гүйсэд ниилэхэ юм. Гэбэшье энэнь ехэ удаан үргэлжэлхэ үйлэ хэрэг. Юундэб гэхэдэ, ухаанай болон бар хүсэнэй ажалай хоорондохи социальна илгаань ехэ тогтууритай илгаа бшуу.

Эсэстэ, совет интеллигенциин хүгжэлтын, хүдэлмэришэн анги болон колхозно таряашадтай тэрэнэй ойро дүтэ боловсолгын үшөө нэгэ айхабтар шухала зүйл тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Хүн түрэлтэнэй соёл болбосоролой һаял хүгжэжэ эхилээд байхада, ухаанай ажал бар хүсэнэй ажалһаа таһаржа, ангинуудай бии болоходо, улам батадхагдаһан юм. Эзэрхэн зонхилогшо ангинууд имагтал ухаанай ажал хэдэг болоһон, харин бар хүсэнэй хүндэ хүшэр ажалые дарлагдагша ангинуудта орхиһон байна.

Ухаанай ажалай тон шухала һалбаринь болохо эмхидхэлэй, хүтэлбэриин ажал ябуулгые үйлэдбэриин гол хэрэгсэлнүүдые эзэмдэжэ, гүрэнэй аппарат барижа байдаг анги гартаа абаһан байгаа. Мүнөөшье буржуазна обществодо тиимэ байдал үзэгдэнэ. Хүтэлбэриин гол бэшэ ябуулгадал хүлһэлэгдэһэн хүдэлмэрилэгшэд хабаадуулагдадаг.

Ухаанай болон бар хүсэнэй ажалай хоорондо байһан эгээ илгаанууд мүлжэгшэ ангинуудтай хамта СССР-тэ эгээ түрүүлэн усадхагдаһан юм. Зүгөөр тэдэнэй хоорондохи горитой илгаанууд мүнөө бии байһаар. Тэрэ тоодо эмхидхэхэ болон гүйсэдхэхэ ажал ябуулгын хоорондо илгаа бии.

Мүнөө үеын олонхи мэргэжэлтэд һадаа мэргэжэл түгэс гүйсэдхэгшэд—врачнууд, дунда болон дээдэ һургуулиин багшанар, проектнэ ба конструкторскэ эмхинүүдэй инженер болон техникүүд, элдэб түхэлэй НИИ-дэ хүдэлдэг эгээлэй научна хүдэлмэрилэгшэд юм. Гэбэшье мэргэжэлтэдэй зарим хубинь предприяти, эмхинүүдэй, колхоз, барилга, больницэ, дээдэ һургуули мэтын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, тэдэнэй орлогшонор, таһагуудай хүтэлбэрилэгшэд байна. Тэдэнэр хамтадаа ажахын, соёлой, ниитэ-политическэ ажабайдалай оршондо хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй бүлэг болодог.

Социализмын эрхэ байдалда эмхидхэлэй ажал ябуулгые гансал хүтэлбэрилхы кадрнууд эрхилдэг бэшэ юм. Үйлэдбэри болон ниитын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ айхабтар үргэн ажалшад ниитын гуримаар эдэбхитэйгээр хабаададаг. Олон миллион хүдэлмэришэд, алба хаагшад, колхознигууд, Соведүүдэй депутадууд, парторгнууд болон комсоргнууд, бүхы шатын профсоюзна комитедүүдэй гэшүүд юм. Гэбэшье мүнөөнэй үе шатада социалис общество мэргэжэл түгэс, дүй дүршэл ехэтэй, тогтууритай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдгүйгөөр байжа шадахагүй. Эмхидхэхэ болон гүйсэдхэхэ ажалай хоорондохи илгаа үни удаан сагта байха юм. Эндэ гол шухалань юуб гэхэдэ, үйлэдбэри болон обществын бүхы хэрэгүүдые хүтэлбэрилхэ ажал ябуулгада ажалшадай гол олониитые улам үргэнөөр хабаадуулха хэрэг болоно.

Социалис обществодохи хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй бүлэг һадаа арад зоной таһаршагүй хубинь мүн. СССР-эй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй социальна үг гарбал тухай тон шухала баримтанууд партиин XXVI съездэдэ КПСС-эй ЦК-гай хэһэн тоосоото элидхэл соо харуулагдаһан байна. Союзна республиканудай Компартинуудай ЦК-гай, крайкомуудай, обкомуудай секретарьнарай, Министрнүүдэй Соведүүдэй, хизаарай ба областной гүйсэдкомуудай 80 гаран процентнь, СССР-эй министрнүүдэй болон Госкомитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй 80 шахуу процентнь хүдэлмэришэд ба таряашад байха үедөө ажал ябуулгаяа эхилһэн байна. Гэбэшье социальна үг гарбал ба анханай социальна байдал эндэ гол шухалань бэшэ юм. Юундэб гэхэдэ, хүтэлбэрилэгшэдэй бүлэг саг үргэлжэ шэнэлэгдэжэ байдаг. Совет обществын бүхы социальна бүлэгүүдһээ бэлигтэй эмхидхэлшэд шэлэн абтадаг. Эгээл шиидхэхы шухала зүйл юун бэ гэхэдэ, бүхы совет интеллигенцидэл адли хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдшье хүдэлмэришэн ангиин хэрэгтэ, арадай хэрэгтэ алба хэдэг, тэдэнэй хиналта доро байдаг. Энэнь совет болон партийна демократяар хангагдадаг.

«Обществын ангигүй байгуулламжань хүсэжэн болбосорһон социализмын түүхэтэ хэмжээн соо гол түлэб тогтохо» гэһэн айхабтар шухала теоретическэ багсаамжа КПСС-эй XXVI съезд дээрэ дэбжүүлэгдэһэн байна. Энэ хадаа һүүлэй хэдэн арбаад жэлнүүдтэхи манай обществын хүгжэлтын түүхэтэ дүй дүршэлые согсолһоной үндэһөөр хэгдээ юм. Гэхэтэй хамта хүсэжэн болбосорһон социализм хадаа манай обществын түүхэтэ хүгжэлтын нилээд удаан үргэлжэлхэ үе юм гэжэ партийна документнүүд дотор нэгэнтэ бэшэ тусхай тэмдэглэгдэһэн зүйлые хараада абаха хэрэгтэй.

Тиимэ болохолоороо, дээрэ харагдаһан бүхы шэглэлнүүдээр интеллигенци болон социалис обществын гол ангинуудай хоорондохи социальна илгаанууд, мүн интеллигенциин өөрын доторхи бүлэгүүд болон отрядуудай хоорондохи илгаанууд эршэмтэйгээр усадхагдажа байна. Эдэ хоёр үйлэ хэрэгүүд хоорондоо тон нягта холбоотой, тиин хүсэжэн болбосорһон социализмын ниитын бүхы харилсаанай хүгжэлтын талануудынь болоно. «Энэ зайлашагүйшье һаа, зүн дэгээн болоожо байдаг үйлэ хэрэг бэшэ юм», — гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев тэмдэглэһэн байна. Ангигүй общество байгуулха гэһэн тон шухала үгэ зорилготой Коммунис партиин социальна политикань энэ үйлэ хэрэгые түргэдхэхэ ябадалда айхабтар ехэ үүргэтэй юм.

М. РУТКЕВИЧ,
СССР-эй АН-ай
гэшүүн-корреспондент.

Александр СЕРЕБРЯКОВ

БУСАЛГА

(ПОВЕСТЬҺОО ХЭҺЭГ)

[Түгэсхэл. Эхиниинь манай газетын июлиин 19-нэй номерто].

...Сход дээрэ ара нюргаараа хүлһэ адхажа, утаа баахтараа галхаалгаад, айхабтар ехээр хоро шараа бусалһан юумэн гэртээшье оронгүй, үнеэхил Гринька Никоновтээ сэб сэхэ ошожо, үшөө нэгэ шэл архи хубаажа уугаад, тал мүл болонхой, гансаараа дуугарһаар, һамгаяа занаһаар, гэртээ хүрэжэ ерээд, шууяа татаһаниинь мартагдаха аал?.. Бүхы тосхон соонь соностожо, дуулдажэ байгаа бэшэ юм гү? Һамгаяа хэды дахин. унаса шаагаад, үхибүүдээ бадашаад, һалгааха, номгоруулха һанаатай гүйлдэжэ ерэһэй хүршэнэрөө элдэб үнгөөр хэлээд, аяга, табагаа бултыень бута шэдээд, һүүлэй һүүлдэ документ, гэртэхи бүхы мүнгөө суглуулжа абаад лэ үгы болошоо һэн. Хэйдэшье, юуншье гэжэ хэлэһэн юумэн байхагүй, амидыгаар хүлжэн талиинһаниинь тэрэл...

Тиигээд лэ мүнөө гэб гэнтэ, огто хүлеэгдээгүйгөөр бусажа ерээд, энэ Байгалай эрьедэ лабхайжа һууна гээшэ бшуу. Юундэ һөөргөө бусажа ерээ юм? Хэрбээ хэн нэгэнэй иимэ асуудал һураа һаа, Степан, бурхан зүг, тодо харюу энэ байрадаа олохогүйл һэн.

Зүгөөр энэ бүхы үнгэрһэн үйлэ хэрэгүүдэй түлөө хэншье зэмэтэй бэшэ, харин өөрөөл харюусаха ёһотойб гэжэ тэрэ һайн ойлгодог болонхой. Сэхыень хэлэхэдэ, үшөө БАМ-да хүдэлжэ байхадаа, холын рейсдэ гансаарханаа гараад, руляа мушхажа, бодолгодо хатажа, гэр бүлэеэ һанан дурсажэ ябахадаа, зэмэтэйгээ хойшолуулшагүйгөөр мэдэрээ бэлэй.

Эдэ бүхы бодолнуудһаа сэдьхэлынь нэгэ бага ан-бүн гэхэдэл болобо. Тиихэдээ хүнгэнөөр хүл дээрээ бодожо, гэр тээшээ бушуухан алхалба. Наранашье оронхой, боро хараанай сайбар боро хүшэгэ далайн нюруүе хушажа эхилэнхэй. Һалхиншье шангаданхай. Долгид сухалтайгаар эрьее нэшэнэ...

Гэртээ дүтэлжэ ябахадаа, пеэшэнэй хоолойһоо бурьялхадажа байһан утаа обёоржорхибо. «Бии болоо ха юм даа», —гэжэ досоогоо баясангяар тэмдэглээд, алхамаа үшөө түргэдхэбэ. Верандынгаа үүдэндэ хүрэхэдөө, амияа даруулха гэжэ агшам зуура байд гэбэ.

Үүдэнэй түрд гэжэ гэнтэ нээгдээд, Степанай орожо ерэхэдэ, тэрэнэй бишыхан бүлын гэшүүд столой саана булта суглараанхай эдеэлжэ байба бшуу. Тэдэнэр гансата һэр мэр болоод, эдеэлхээшье болижо, гайхангяаршье, мэгдэһэншүүгээршье Степанай сэхэ урдаһаа гэтээд, хүдэлэнгүй һуушаба. Степан өөрөөшье бага тээлмэрдэжэ, яхаяа, юун гэхээ ойлгохоёо болёод,—али саашаа юун бологшо ааб гэжэ хүлеэгээ юм гү—баһал богоһо багта һогтуу хүндэл бага найган байжал байба. Иимэ тодо бэшэ харилсаата байдалынь удаарбал гээшэ ха. Хэншье баяртайгаар хашхараад, тэрээндэ дүтэлбэгүй. Хэншье тэбэрибэгүй. Тиигэхэл байха гэжэ Степанай хүлеэһэниинь, нейдаһаниинь яаха аргагүй буруу һүрэбэ. Байн байн һамганайнь, үхибүүдэйнь шэг шарайһаа гайхалай, мэгдэһэнэй тэмдэг үгы боложо, айһанай, үнгэржэ ерэхэдээ хүйтэн сүхэрэлэй шэнжэ эли мэдэрэгдэжэ байба. Степан бүришье байра һууриия олохоёо болибо. Өөрөө бүришье тээлмэрдэшэбэ хэбэртэй. Нэгэ мэдэхэдээ, кепкэ малгайгаа абаад, гар соогоо гэмтэй юумэн шэнгеэр бажуужа байба. Хүлеөшье һольбуулаад үзэнэ. Альга руугаа ханяагаадшье абаба.

Зүгөөр хон-жэн байдалынь үргэлжэлһөөр лэ һэн.

Бүлынхидынь бэлхи залгиһан юумэндэл үгэшье дуугарха хүсэлгүй хэбэртэй. Асуунгяар, айнгяар, хүйтөөр Степаниие шэртээд һалаха юм бэшэ. Тэдэнэй хараса Степанай сээжэ зүрхые хүйтэн түмэрөөр хайража байһандал һанагдана. Эдэшни намайе һуушье гэхээ байнагүй, өөрөөл ама хахалха ёһотойб гэжэ Степан ойлгожо байба. Теэд юун гэлтэйб? Ухаандань нэгэ мүртэй, сэсэн үгэ орохо юм бэшэ. Тиибэ яабашье һаа, урагшаа нэгэ алхам хээд, арай дуулдахаар, сагнаһан хоолойгоор:

— Битнай ерээл дез... гэртээ бусабаб,—гээд, гараараа юундэшьеб тодо бэшээр зангажархиба. Тиигээд хүндөөр һанаа алдаба.

Эгээл энэ үедэ Степанай багадаа хараһан «Зайгуул хүбүүнэй гэртээ бусалга» гэһэн зураг айхабтар элеэр гэнтэ һанаандань ороодхибо. Тэрэл зураг дээрэхи зайгуул хүбүүндэл адли хайратай, мэгдэшэһэн, яаха, хэзээшье мэдэхэгүй юумэн эгээ мүнөө эндэ байна хаб даа гэжэ Степан голхорон һанаадхиба. Үшөө бүри доро- шье гү...

— Бусаһыешни харанабди,—гэжэ богонихоноор, тодоор Евдокия хэлээд, үхибүүд тээшээ эрьелдэжэ:—Хартаабхаяа эдигты, хүрэшэхэнь,—гэбэ.

Теэд үхибүүд юумэ эдихэ хэбэргүй байба. Саашаа юун бологшо ааб гэжэ хүлеэнги... Айнгишье зандаа. Хэрбээ мүү юумэнэй һүжэрөө һаа, энэ байрадаа гүйлдэжэ бодошохоор бэеэ зэһэнги.

Степан үшөө дахин һанаа алдаад:

— Иигээд лэ һууна ха юмта даа, — гээд, юундэшьеб уруугаа харашаба.

—Иигээд лэ ажаһуунали даа, бэшэ яахабибди, —гэжэ Евдокия даруу номгоноор, бэеэ барингяар дуугарба.

Степан мүнөө һамгаяа ехэл гайхангяар адаглан харана. Обёорходонь, үнеэхил Дусинь хэбэртэй... Зүгөөр тэрэнэй бүхы газаа түхэлдэ, хүдэлхэ, дуугарха маягтань ямаршьеб шэнэ шэнжэнүүд бии болонхойл. Тэрэниинь Степан хүсэд ойлгоношьегүй ха. Бэеэ даанги абари зан, омогорхол, өөрынгөө шадал хүсэндэ этигэнги ябадал — эдэ бүгэдэ яагаа богонихон хугасаа соо Дусидань бии болоодхёо гээшэб? Бүри гайхалтай... Анханайнь Дуся тад ондоо һэмши гү. Степанай хараса бүхэниие адаглажа, угтажа ябаха. Тон тэнэгшье хүсэлөө элирхэйлээ һаань, тэрэниинь дүүргэхэ гэжэ һахы һалаг болохо. Һогтуу ерээ һаань, бүришье болёо даа. Урданьһүрэдөөгүйхэн байха. Харин мүнөө тад ондоо хүн угтаба бшуу. Харасаншье гэжэ шүбэгэ мэтэ. Хёрхоор Степаниие адаглаха зуураа, ошотоһон хүрин хара нюдэдөөрөө соо хайрахадал гэнэл. Тэдэнһээнь булгаалан, гэр соохи байра байдалаа халта шэртээд абахадань, тад ондоо болошоһон шэнги: шэнэ сервант, шифоньер, аяга, табагыншье урданайхиһаа ондоо. Ханадань гоё зурагтай томо хибэс үлгэгдэнхэй... Үнгэржэ ерэхэдээ, үхибүүдыншье, өөрынь үхибүүд танихаар бэшэ болонхой. Кольконь ёһотойл эрэ хүн болошоо гэхээр. Сохо дээрэнь буржалдаһан хүрин шара уһэниинь һэмбэлзэнэ. Тэрэнэй маряаһан, һанаата болоһон нюдэд нэгэ Степан дээрэ, нэгэ эхэ дээрээ тогтохо юм. Баһал юун боложо байна гээшэб гэжэ ойлгожо ядана хаш.

Валя басаганиинь һуха ургашанхай. Эхэһээ ехэшье набтар бэшэл гээшэ аа гү даа. Сагаахан нюурынь зөөлэн, урин шэнжэтэй болоһон шэнги. Хүрин хара нидхэнүүд дороһоо басаганайнь сэнхиршэг нюдэд Степан руу тэшэ ядангяар, асуунгяар харанхай...

Евдокия хон-жэн байдалые таһалба.

— Наашаа һуугыш, сай уу, — гэжэ үнеэхил даруу, нэгэ жэгдэ хоолоигоороо тэрэ хэлэбэ. Тиихэдээ олон жэл сугтаа һууһан инаг дурата хани нүхэртөө бэшэ, харин тон хари хүндэ хандаһандал, ямаршьеб хайша хэрэгээр, тоосогүйгөөр дуугархадань, урмаа хухарһан Степан зэлд гэһэндэл татагад гэжэ, байра дээрээ үлэ мэдэг үндэгэшэбэ. Түгаарайнгаа кепкэ үлгэсэдэ үлгэһэншье юумэгүй, нугалжа ерээд, хүүртигэйнгээ хармаан руу шэхэжэрхибэ. Тиигээд болгоомжотойгоор бодожо, маряангяар столдо ошоод, өөрынгөө һуудаг хүүшан һуурида һуушаба. Степанда дүтэшэг һууһан Валинь аягүйрхэһэн, жэрхэһэн юумэндэл саашаа болоодхибо.

Эгэшэтэеэ зэргэлжэ һууһан Колиньшье стултээ баһал холодобо. Энэ бүгэдые Степан голхоронгёор, гомдонгёор адаглажал байба. Дуся эрээн маряан сэсэгүүдээр шэмэглэгдэһэн томо шаазан кружка соо үдхөөр эдеэшүүлэгдэһэн халуун сай хэбэ. Тиигээд һү нэмэжэ сайлгаад, Степанда дүтэлүүлбэ.

Сай амтархан оошожо һуухадаа, энээхэн гэр соо байдаг эбтэй бүлэ боложо нягтарһан гурбанда хари хүн болоһоо Степан хэзээ хэзээнэйхиһээ хүрсөөр досоогоо мэдэржэ байба.

Булта эдеэлжэ садаба хэбэртэй. Дуся бодоод, стол дээрэхи аяга, табагаа хуряажа эхилбэ. Үхибүүдынь огто хүдэлэнгүй һууридаа һуужал һууна. Юун бологшо ааб, яагша ааб гэжэ хүлеэнэ хаш даа. Шэг шарайнуудынь ехэл һанаата болонхойнууд... Эхилхэһээ хүйтэн шэнжэтэй энэ ууланалгань, хай, һайнаар түгэсхэхэгүй гэжэ тэдэнэр ойлгожо байба. Мүртэй хөөрэлдөөншье болоногүй бшуу. Магад эсэгэнь урда мэтэ уур сухал, уһан туулмаг болоод, аашалжа эхилхэ аалам, хэн мэдэбэ. Саг ябажал байба. Эсэгэншье урданайнгаа ааша гаргаха хэбэргүй. Үнгэржэ ерэхэдээ, ямаршьеб хайратай, гүйнги түхэл шарайтай шэнги болонхой. Энэниие үхибүүдыншье анхаралһаа алдабагүй.

Степандашье хари айлда ороһондол миин һуужал һуухань тэсэшэгүй болобо. Арай шамай гэжэ, бэеэ баалан:

— Хонуулха зон гүт? —гэжэ дуугарба.

Дуся абяа гарабагүй. Тиихэдэнь үнеэхил гүйнги харасаяа үхибүүд тээшэ шэглүүлбэ. Үхибүүдынь эхэеэ хараад һуунад.

Амһарта угаажа байһан Дуся тархяашье үндылгэнгүй:

— Шинии шэрээе үхибүүд гаргажа хаяа бэшэ гү. Али металлоломдо тушаагдагша гү, — гэжэ хэлэбэ.

— Металлоломдо? — гэжэ саглаһан, хари хүнэй хоолойгоор Степан дуугараад, тэбдэнгеэр гэр соогуураа үни үгы болоһон ороноо хараашалба. Үгы даа... Үнэхөөрөөшье, тэрэнэй унтадаг орон үгы.

—Тиимэл юм ха юм даа, — гэжэ Степан хамар дороо гүбэд гээд, саашаа юун гэхээ, юу хэхээ ухамайлжа ядажа һууба.

— Бидэ шэнэ, ёһотой һайн модон шэрээ худалдажа абаабди, —гэжэ Коля түргэн дуугараадхиба. Эгээл энэ үедэ Валя эгэшэнь тэрэнэй хажуу тээһээнь хадхаад абаба. Коля гансата дуугархаяа болижо, амияа татаад, эхэ руугаа зэмэтэйгээр хараадхиба. Евдокия дуулаагүй юм шэнги аяганууд полотенцеэр аршажал байба.

Үшөө нэгэ бага үгэ дуугүй һууд гээд, Степан хүл дээрэ бодожо, хармааһаа үнеэхи уршышаһан кепкээ гаргаад, һэжэрсэгэнээд, болголгото болонгёор түгаар хэлээшээ дахинаа дабтаба:

— Металлоломдо тушаагаа ха юмта даа, —тиигээд кепкээ углажа, үүдэн тээшэ алхалба.

—Түрэл гаралшни олон гүбэ даа, тэдэндээ хононо аабзаш, — гэжэ хойноһоонь Евдокия дуугарба.

Тиихэдэнь Степан эридээр эрьелдэжэ:

—Таанад! Таанад минии түрэлнүүд бэшэ гээшэ гүт!! — гэжэ хашхарха тооной хандаба. Зүгөөр Дусиин үнеэхил үзэн ядаһан, үсэдөөр гэтэһэн хүрин хара нюдэдэйнь ошотон байһан хүйтэн дүлэндэ хайрүүлхадаа, Степан һалд гэжэ, гансата абяагүй болошобо.

—Байһан лэ зон аабзабди, — гэжэ Евдокия таһа дүүрэн богонихоноор хэлээд, томоотойгоор эрьелдэн, ехэ таһалга руугаа нахис-хотос алхалан орошобо. Үхибүүдыншье һууриһаа бодожо, Степанай урдаһаа сэхэ харангүй, түргэхэн эхынгээ хойноһоо ошобо. Степан үүдэнэй хажууда гансаараа үлэшэбэ. Һүр һүлдэгүй болошонхой, лаб лэ панхаруутаһанаа хойшолошогүй ойлгонхой юумэн гараа һула табяад, юушье хэхээ мэдэхээ болинхой байжал байба. Гомдолой хара дүлэн бүхы сэдьхэлыень хушажархиба. Хорониинш бусалха гээшэнь айхабтар. Тэрэ гэнтэ хажуудаа байһан ябаган стул саб шүүрэжэ абаад, тэрээгээрээ столыень һамна бута сохижорхихо һанаатай бүхы хүсэеэ элсүүлэн далагад гэхэдээ,дээдэ шала тудажархиба бшуу. Ябаган стул гарһаань мултаржа, бузар үбшэнтэйгээр өөрэйнь дала мүртэ буушаба. Үбдэһэндөө тэшэ ядан, нэгэ дахин бэлиндэн хашхараад, Степан газаашаа гүйжэ гарашаба... Нэгэ мэдэхэдээ, огород соогоо байһанаа ойлгожорхибо. Худагай тохороюун шэнги хүүтэй ута үргэбшэдэ няалдашанхай, нюдэнһөөнь мултаран гараһан үсөөхэн нулимса үнеэхил кепкээрээ аршажа байба. Тиихэдээ лаб бархиржа байһанаа өөрөөшье хүсэд ойлгоногүй.

Иигэжэл Степан Ильич гэртээ бусаба ха юм даа... Бусабашье гэжэ даа. Тэрэниие эндэ хэншье хүлеэжэ байгаагүй юм хаш. Хэндэшье Степан хэрэггүй болонхойл. Үнгэржэ ерэхэдээ, өөрэйнь гэртэ хонуулбагүй бшуу. Хэтэрхэдээ, абяа шэмээгүйгөөр гэр сооһоонь намнажа гаргаба гээшэл.. Үгы даа, иимэ юумэ тэрэ яашье хүлеэгээгүй ябаа.

Худагай үргэбшэ тэбэринхэй һүгшажа зогсоходоо, энэ бүхы тохёолдоод байһан үйлэ хэрэгүүдтэ нүлөөлхэ ямаршье хүсэгүйгөө Степан Ильич мэдэрхэһээ гадна, гэр бүлэдөө бусаха замни эсэслэн хаагдаба гэжэ һайн ойлгобо. Урдань тархишье бэлээр һанагдадаг бэлэй: хэрэгтэй байгаа һаань, дуратай тээшээ ябаад, зайгаад ерэхэдэ яанаб, гэр бүлэ тэрьелхэ һэн гү, байрадаа байнал ааб даа. Хайшаа ошохоб... Тэрэ һаналынь тад буруу байшаба ха юм. Үндэһөөрөө... Гэр бүлэдөө бэлээр бусахаб гэжэ мүнөө һанахашье юумэн һалаба.

Теэд яажа бусахаб? Арга тиимэ бии гээшэ гү? Юрэдөөл, эгээ энэ байрадаа Степан Ильич мэдэхэгүй байба.

...Харанхы болоһон хойно кепкээ тархидаа углаһан, хүүртигэйнгээ заха бодхоһон Степан Ильич һалхи һүрин, бүгтышэнхэй юумэн тосхоной үйлсөөр нохойнуудта боһуулан, алхалжа ябаба. Тэрэ түрэһэн гансаэхэдээ ошохо гэжэ шиидээ бшуу.

Удангүй бороо орожо эхилбэ. Жэжэхэн аад, хүйтэн дуһалнуудынь Степанай нюурые минаа шэнгеэр шэрбээд абана. Айлнуудай газаагуурхи мойһоной набшаһад бороодо сохиулхадаа һаршаганалдана. Байгалай долгидой хүндөөр хүүехэ эли соностожо, тэрэнэй сэдьхэлэй үбшые улам улам һэндээн байхадал гэнэ.

А. ЖАЛСАНОВ
ородһоо оршуулба.

АБИТУРИЕНТЫН АНХАРАЛДА

ЭХИН КЛАССУУДАЙ БАГША БОЛОХО ГЭБЭЛ...

Гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт табан жэлэй туршада эхин классуудай hуралсалай дээдэ мэргэжэлтэдые бэлдэнэ. 1980 ондо эхин классуудай факультедые дүүргэhэн түрүүшын бүлэг мэргэжэлтэд мүнөө республика дотороо, Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын болон Агын буряадай автономито округуудай hургуулинуудта хүдэлжэ байнхай.

1981—1982 онуудай hуралсалай шэнэ жэлдэ эхин классуудай багшанарай факультедтэ бүхыдөө 400 хүн hураха юм.Ород, мүн буряад эхин классуудта зааха багшанарые, бэлэдхэлэй бүлэгүүдтэ хүмүүжүүлэгшэдээр хүдэлхэ мэргэжэлтэдые тус факультет бэлдэнэ.

Факультедэй студентнүүд, hургуулинуудай эхин классуудай ерээдүйн дээдэ мэргэжэлтэй багшанар ниитын, психологи-педагогикын болон тусхай мэргэжэлэй эрдэм шудална. Ниитын эрдэм гэбэл, КПСС-эй түүхэ, диалектикын, түүхын материализм, капитализмын ба социализмын политэкономи, научна коммунизм, совет эрхэ хуули, научна атеизм болон бусад предмедүүдые шудалжа, ухаан бодолоо гэгээрүүлнэ. Психологи-педагогикын предмедүүд соохоо тус факультедтэ hурагшад багшын мэргэжэлэй эхин шатые, педагогикын юрэнхы үндэhэ hуурине, hуралсалай теорие (дидактика), хүмүүжүүлгын теорие, юрэнхы ба педагогическа психологие, наhанай физиологие, hургуулиин ариг сэбэрые сахилга, дефектологиин үндэhэ hуурине, логопеди, гэхэ мэтэ олон тоото предмедүүдые шудалдаг юм. Факультедтэ шудалха тусхай курснуудhаа, семинарнуудhаа гадна, hургуули эрхилхэ, октябрятанууд болон пионернүүдтэй хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, мүн совет литература шудалха, хэлыень хүгжөөхэ, тоо бодолгодо hургаха, байгаали хамгаалха, мүн үйлэдбэри дээрэ гэнэ усал hэргылхэ тусхай практикум, факультативууд эмхидхэгдэхээр хараалагдана. Жэшээлбэл, педагогикын дүршэлэй үндэhэ hуури, педагогикын заабаряар мэргэжэлээ шэлэн ололгын практикум (профориентаци),ород хэлэнэй тусхай курс, тодорхой хурсаар уншалгын практикум гэхэ мэтэ курснууд байгуулагдаха.

Эхин hуралсалай ерээдүйн мэргэжэлтэд тусхай предмедүүдые шудалхадаа, мүнөөнэйород, буряад хэлэ, математика эхин классуудта зааха методико, естествознаниин үндэhэ hуури, газар таряалан эрхилэлгые, хизаар ороноо шэнжэлэлгые, багшалалгын методико, ажалда дадхааха hуралсалай методико, физическэ хүмүүжүүлгын, уран зурагай, хүгжэмэй искусствын теори, практика ба методико эндэ шудалха болоно. Факультедэй hуралсалай түсэбэй ёhоор студентнүүд али нэгэ хари хэлэ — англи, немец гү, али француз хэлэ шудалхаар хараалагданхай. Тиихэдэ студентнүүд hуралсалай техническэ хэрэгсэлнүүдтэй танилсаха, шудалха байна.

Тус факультедтэ hуралсалай хоорнууд, дуунай ансамбльнууд, предмет бүхэнөөр элдэб кружогууд хүдэлдэг юм. Студентнүүд шэнжэлэлгын элдэб хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, тусхай болон психологи-педагогикын предмедээр шалгалтануудые, курсын болон дипломой хүдэлмэринүүдые бэшэхэ аргатай байха.

1980—1981 онуудай hуралсалай дүнгөөр факультедэй студентнүүдэй 98.5 процентынь hайнаар hураа. Эдэнэй дунда 25 отличник. hуралсалай 110 гаран түрүүшүүл тодоруулагдаа. Энэ жэлдэ студентнүүдэймнай дунда 30 эдиршүүлэй hуралсаhаниинь hайшаалтай. Эдэнэй олонхинь хүдөөгэй hургуулинуудай ерээдүйн хүтэлбэрилэгшэд, арадай гэгээрэлэй эмхидхэлшэд болоно гээшэ.

III—IV курснуудта факультедэй студентнүүд городой болон республикын хүдөөгэй эгээн эрхим hургуулинуудта hуралсалай-методическа, мүн дүршэжэ дадалгын педагогическа практика гараха юм. Харин I—II курснуудта ниитын педагогическа, илангаяа хүмүүжүүлгын практика гараха байна. Энэнь студентнүүдэй шэлэhэн мэргэжэлээ бүри дүтэрхыгөөр, гүнзэгыгөөр мэдэрхөөр, тэрээндээ дадан дурлахаар үнгэргэгдэхэ зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, эхин hуралсалай багша гээшэ арадай гэгээрэлэй гол үндэhэ табигша мүн гэбэлнай, алдуу болохогүй бшуу.

Энэ факультедтэ Москвагай багшанар С. И. Лысенкова, А. Ц. Гармаев гэгшэдэй дүршэлые шудалха хүдэлмэри ябуулагдана. Республикын түрүү багшанарай онол аргануудые, мүн тиихэдэ студентнүүдые хүдөөгэй hургуулида ажаллахаар hургаха, бага наhанай hурагшадые хүмүүжүүлхэ, үхибүүдые зургаа наhанhаа hургаха хүдэлмэриин дүй дүршэлые гүнзэгыгөөр шудалжа, хадуун абаха хүдэлмэри ябуулагдана.

Эхин классуудай факультедтэ эрдэмэй кандидадууд, доцентнүүд У-Ж. Дондуков, М. Борсоев, С. Никорова, Ц. Цырендоржиев, В. Курмаева, А. Гуружапов, О. Зыкова, Э. Раднаев, Л. Нимаева, В. Махатов болон бусад ажаллана. Факультедэй буряад отделенидэ мүнөөнэй буряад хэлэнэй курсые хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор Ц. Ц. Цыдыпов хүтэлбэрилнэ. Бусад курсануудые дүршэлтэй ахалагша багшанар Л. Панзырева, Н. Шишкина, Г. Дуринова, мүн эдэнэй хэшээлнүүдтэ ябажа мэргэжэлээ олоhон, мүнөө өөрынгөө ажал хэрэгүүдые hайн мэдэхэ Я. Цыбикдоржиева, Т. Бородкина, К. Васюткина, В. Леонтьева, В. Гончиков, Н. Мункина болон бусад ударидана. Дурсагдагша факультет hайнаар түхеэрэгдэhэн кабинедүүдтэй юм.

Ингээд ерэхэдээ факультеднай шэнэшье hаа, Буряадай hургуулинуудай эхин классуудай багшанарые hайнаар, үргэн ехэ мэдэсэтэйгээр, бэлиг шадабаритайгаар бэлдэхэ арга боломжотой болонхой. Саашадаа hуралсалай-методическа кабинедүүд техническэ хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангагдажа, кафедранууд дээдэ эрдэмэй педагогическа мэргэжэлтэдээр бүрилдхэгдэхэ байна.

Эхин классуудай факультедэй студентнүүд дүрбэн жэлэй туршада hурахадаа, дээдэ эрдэмэй элдэб түхэлэй бэлэдхэл гаража, hургуулиин бага наhанай hурагшадые дүрбэн тэгшээр хүгжөөжэ, саашадаа юрэнхы дунда hургуулитай боложо, дуратай мэргэжэлээ шэлэн шудалха хэрэгтэнь гол замыень заажа үгэхэ байна ха юм.

Эхин классуудай багшанарые бэлдэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр зоригжоhон факультедэй деканат, кафедра, багшанарай болон студентнүүдэй ниитын эмхинүүд республикын дунда hургуули түгэсхэгшэдые, илангаяа хүдөөгэй hургуули дүүргэгшэдые ерэжэ hурахыень урина.

1981 ондо эхин классуудай факультет урдынхидаал адли зуун хүниие абаха. Тэдэнэй 25-ниинь буряад отделенидэ абтаха юм. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эсэстэ hургуулиин хэшээлнүүдэй долоон хоногтоо таба удаа үнгэргэгдэдэг болоходо, мүн үхибүүдэй баран зургаа наhанhаа эхилэн бэлэдхэлэй классуудта hуража захалхада, эхин hургуулиин дүрбэн жэлэй шэнэ программын бэелүүлэгдэхэдэ, республикын hургуулинуудай эхин классуудта ажаллажа шадаха бэлиг шадабаритай мэргэжэлтэдые бэлдэлгэдэ факультет гол анхаралаа хандуулха.

Манай факультет болон кафедрын профессорско-багшанарай, студентнүүдэй коллектив олон предмедтэй дээдэ hургуулиин hуралсалай программые бэелүүлхэ талаар hонирхолтой, зохёохы гүнзэгы удхатай ажал ябуулхаар хараална.

Дунда hургуули дүүргэгшэд, манай институдай эхин классуудай факультедтэ орохыетнай хүсэнэбди!

С. ДУГАРОВ,
Гүрэнэй Буряадай Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай эхин hуралсалай методикын кафедрые даагша, Буряадай АССР-эй hургуулиин габьяата багша.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Залуу мэргэжэлтэ» — түрүү бэшэг. «hогооборишье үбhэ үлөөхэгүй», «Мал ажал — онсо шухала hалбари» — материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Ажахы хүтэлбэрилгые нарижуулан hайжаруулха». «Түсэб юундэ дүүргэгдэнэгүйб?» — В. Николаевай статья. «Адуун hүрэг олошоруулха нүхэсэл» — В. Медведевэй статья. «Правда «Бурятии» харюусана» — суглуулбари.

Гурбадахи хуудаhанда. «Нуурнууд туhаламжа эринэ» — Л. Заманай статья. «Уласхоорондын шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Патриот» — суглуулбари. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Дикий ангел» — фильм. 12.20 — Шэнэ hонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — Балтиин далай шадархи республикануудай телевизионно баримтата фильмүүдэй программа. 16.50 — «Бидэнтэй хамта хэ, бидэнэр шэнгеэр хэ, бидэнhээ үлүү hайнаар хэ». 17.50 — «Ороной таряалан дээрэ». 18.05 — «Студентнэрэй бүхэдэлхэйн наадан дээрэ». Бухарестhээ дамжуулга. 18.45 — «Баатаршалга». СССР-эй Оборонын министерствын сэрэгэй түүхын институдай начальник, генерал-лейтенант П. А. Жилин дамжуулгада хабаадалсаха.

Улаан-Үдэ. 19.15 — «Байгал» программа (буряадаар).

«Орбита». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — «Үнэн сэдьхэлэй хөөрэлдөөн». 20.35 — «Я родом из детства» — уран hайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 23.20 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.35 — Латвиин ССР-эй Гүрэнэй академическэ оперо ба баледэй залуу дуушадай концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Үхибүүдтэ «Каштанка» гэжэ телевизионно уран hайханай фильм. 14.30 — Үхибүүдтэ. Мультфильмнүүдэй программа. 15.00 — «hурган хүмүүжүүлэгшэ» —284-журнал. 15.30 — Спортын табан зүйлөөр СССР-эй чемпионат. 16.00 — Москвагай Гүрэнэй консерваториин камерна оркестрэй концерт. 16.20 — С. Антонов. «Хаха татагдаhан түхэриг».

Улаан-Үдэ. 17.00 — Буряадай АССР-эй Гостелерадиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 17.30 — Баримтата фильмүүдэй программа. 18.15 — «Родники» — телевизионно программа. 18.55 — «Номой таг».

«Орбита». 19.15 — «Хүхюун нотонууд». 19.30—19.45 — Забhарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Соносхолнууд.

• ТАСС • АПН • ХИЛЫН СААНАhАА

ПОЛЬШЫН КОММУНИСТНУУДАЙ ХУРАЛДААН

ВАРШАВА. Партиин хүтэлбэрилхы зургаануудай hунгалтын дүнгүүд ПОРП-ын онсо яаралгай IX съездын пленарна заседани дээрэ соносхогдоhон байна. 200 гэшүүд болон 70 кандидадhаа бүридэhэн Центральна Комитет, Центральна шалгалтын комиссиин 70 гэшүүд, партиина хиналтын Центральна комиссиин 90 гэшүүд нюусаар дуугаа үгэлгөөр hунгагдаа.

ПОРП-ын шэнэ ЦК-гай пленум июлиин 18-да боложо. ЦК-гай Нэгэдэхи секретариин тушаалда кандидатуранууд хаража үзэгдэбэ.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретаряар С. Каниие съезд hунгаба.

НИКАРАГУАГАЙ АРАДТА АМАРШАЛГА ЭЛЬГЭЭБЭ

ГАВАНА. Энэ ороной урда табигдажа байhан хүндэ хүшэр зорилгонуудые шиидхэхэдэнь, Никарагуае саашадаашье дэмжэхые Кубын шиидэнхэй байhан тухайда Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Республикын Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ф. Кастро мэдүүлбэ.

Никарагуада арадай революциин илаhаар хоёр жэлэй ойдо зорюулжа, Кубын хүтэлбэрилэгшэ арад зоной-гоо үмэнэhөө Национальна hэргэн хүгжэлгын правительствын хүтэлбэрилхы Соведтэ бэшэг эльгээгээ.

Энэ үедэ американ империализм болон Сомосын хархис этэгээдүүд Никарагуагай революцида эсэргүү харата ябуулгануудые үүдхэжэ байна. Никарагуагай арадтай үнэн зүрхэнэй хани барисаатай, hанал нэгэтэй байhанаа, гэрэлтэ hайхан байдалаа зохёон байгуулхадань найдажа байhанаа элирхэйлэн мэдүүлнэбди.

«Этигэл найдалай, илалтын замые революци нээгээ. Мүнөө соёлой, гэгээрэлэй, экономикын талаар амжалтануудые түйлахын тула Никарагуагай баатаршалгата арад ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргажа байна» гэжэ Ф. Кастро тэмдэглээ.

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК. Израилиин сэрэгүүдэй Иранда зэрлиг муухайгаар добтолжо, эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа эрид үргэдхэжэ байhантайнь дашарамдуулан, Ливанай правительство гомдолтойгоор ООН-ой Аюулгүйн Соведтэ хандаба.

ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхайм Аюулгүйн Соведэй дары түргөөр зарлагдаhан заседанида хабаадагшадай урда мэдүүлгэ хэхэдээ, hаянай Израилиин самолёдуудай Урда Ливанда добтолhон ушарта, мүн гражданай зорилготойгоор июлиин 17-до Ливанай ниислэл хотые бомбодолгонуудта гол анхаралаа хандуулhан байна. Томо ехэ hуурин тосхонуудые, хото городуудые бомбодоходонь, хүн зон ехэ аюулда ороно гэжэ Вальдхайм тэмдэглээ.

Эдэ элдэб добтолгонууд харата муухай hанаашалгатайгаар үүдхэгдээ гэжэ Ливанhаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшын уялгануудые гүйсэдхэгшэ Факри Сагхийях мэдүүлбэ. Имагтал даб дээрэ абтаhан тоолон гаргалгануудай ёhоор эдэ добтолгонуудhаа уламжалан, 300 хүн алуулаа, 800 хүн шархатуулагдаа. Ливанай экономикодо ехэ гарза хохидол ушаруулагдаа.

Энэ райондо Израилиин бэелүүлдэг хараа шэглэлэй США-гай политикатай ниилэдэг байhые уйлэ хэрэгүүдэй мүнөөнэй хүгжэлтэ элирхэйлэн батална гэжэ Иорданиhаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Х. Нусейби мэдүүлбэ.

Ливанда эсэргүү Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгые зайсуулан сарахын, Дунды Зүүн зүгтэхи байдалай аюулые hуларуулхын түлөө Советскэ Союз тэмсэдэг юм гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ Р. С. Овинников тэмдэглээ. Эзэрхэг түримхэйшүүлэй амыень татахын тула эрид тэмсэхэ хэрэгтэй гэжэ совет делегат онсолон зааhан байха юм.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТАЛА БАРИГШАДАЙ МАРШ

СТОКГОЛЬМ. Швециин Гетеборг гэжэ томо хотын хэдэ хэдэн залуушуулай эмхинүүд хойто оронуудай залуушуулай эб найрамдалай маршые дэмжэhэн хамтын мэдүүлгэ тунхаглаба.

Даниин, Норвегиин, Финляндиин ба Швециин эб найрамдалай тала баридаг хэдэн зуугаад залуушуулай хабаадаха энэ марш тэдэ оронуудай газар дээгүүр дабшан гараха, hарын hүүл багта Тренделаг провинциин (Норвеги) Стьердаль нютагта олоной жагсаалаар дүүрэхэ байна. Американ сэрэгэй томо hомонуудай складууд эндэ баригдахаар түсэблэгдэнхэй юм ха.

Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал буруушаадаг, амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэлшэдэй хүдэлөөн Европодо үргэнөөр дэлгэржэ байна гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

«Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэдэ, сэрэгэй-промышленна комплекс, тэдэнэй ашаг туhые хамгаалдаг, ядерна дайнда илахабди гэhэн тэнэг бодол баримталдаг политическэ тэнэг этэгээдүүд лэ ашагтаха байна гэжэ тус документ дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. Буу зэбсэгүүдые хураахын түлөө, уласхоорондын эб найрамдал болон этигэлсэлгэ бэхижүүлхын түлөө эрид шууд тэмсэхыень ушар мэдэхэ американецүүдые съездэ хабаадагшад уряалба. Энэнтэй дашарамдуулан, амгалан тайбан ажаhуухые хүсэдэг США-гай олониитын али бүхы хэмжээнүүдые дэмжэхэ, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал болюулалгын шухала байhанда бүхы американ арадай анхарал хандуулха зорилготой хэдэ хэдэн жагсаалнууд ба «эб найрамдалай маршнуудые» эмхидхэхэ гэжэ съезд шиидхээ.

ЯПОН. **Американ флодой энэ орондо гаргажа байгаа аашануудые буруушааhан жагсаалнууд бүхы орон дотор үргэнөөр болоно.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Токиодо боложо байhан залуушуулай жагсаал.

Джапан — пресс — ТАСС.

СОВЕТ ЗУРАГУУДАЙ ВЫСТАВКЭ

КИТЭ. Гүрэнэй Третьяковско галерейн суглуулбариhаа бүридэhэн, «Совет зурагуудай 60 жэлэй ой» гэhэн выставкэ Эквадорой ниислэлдэ нээгдээ. Совет уран зурагай искусствын хүгжэлтын элдэб шатануудые харуулhан 74 зураг эндэ табигданхай. Петров-Водкин, Пименов, Пластов, Греков, Кончаловский, Фальк ба бусад мэдээжэ совет уран зураашадай зохёол бүтээлнүүд табигдаhан байна.

Энэ выставкэ Эквадорой олонниитын анхарал татана, hонирхол үүсхэнэ.

Уласхоорондын ШЭНЖЭЛЭЛ

ДАЙ ЖҮРӨӨДЭЛГЭДЭ ЭСЭРГҮҮ СЭХЫН, ХӨӨРЭЛДӨӨ ХЭХЫН ТҮЛӨӨ

Шахардуу шанга байдалые hуларуулгада hаад тохёолдуулха, буу зэбсэг улам ехээр бүтээн гаргаха гэhэн Рейганэй захиргаанай хараа шугам бүхы дэлхэйн, мүн США-гай өөhэдынь хүн зоной hанаа ехээр зобоожо байна. Сэрэгэй бюджедые үзэгдөөгүй ехээр дээшэлүүлгэтэй, стратегическэ буу зэбсэгүүдэй шэнэ системэ үргэнөөр хэрэглэхэ ябадалтай, Баруун Европодо американ ядерна ракетэнүүдые тараан тодхолготой, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха тухай захиргаанайнгаа хэлсээ хэхэ дурагүй байhантай оронойнгоо олониитые эбсүүлхын тула Вашингтоной идхалгын кампание үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлээшье hаань, Холбоото Штадуудта иимэ балмад бүдүүлиг политикын аюултай, аша үрэгүй байhание hануулан, ушар байдал зүбөөр ойлгоhон үгэнүүдые хэлэдэг хүнүүд улам олошоржо байна.

hүүлэй хэдэхэн үдэрэй туршада оронойнь политическэ ба ниитын элитэ хэдэн олон ажал ябуулагшад Сагаан байшангай бодомжогүй хараа шугамые эрид шууд буруушааба. Мүнөөнэй захиргаанай политика «бидэнэрые «хүйтэн дайнай» хара hалхинда шэшэрхэ түйлда дахяад хүргэбэ» гэжэ гүрэнэй секретариин орлогшо байhан Дж. Болл гэгшэ «Вашингтон пост» газетэдэ бэшээ. Тэрэнэй hанамжын ёhоор хэтэрмэ ехэ хүсэтэй буу зэбсэгүүдые улам олоор бүтээн гаргаха гээшэ оройдоо бодомжогүй, буруу ябадал.

Вашингтоной гэмээр хойшо татагдаhан стратегическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха ОСВ гэдэгые үргэлжэлүүлхэ ябадал хадаа ядерна дайнай аюулые зайсуулха гол арга болоно гэжэ ушар байдал зүбөөр ойлгодог олохон политигууд заана. «Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха ба тэдэнэй тоое үсөөрүүлхэ тухай СССР-тэй хөөрэлдөөгөө hэргээгээ hаа, уласхоорондын шахардуу байдалые hуларуулха бодото арга зам боложо үгэхэ hэн... Аша үрэ ехэтэй хөөрэлдөө эхилхын тула хэрбээ сагаа дэмы алдаад байгаа hаа, хэды ехэ юумэ гээгээ байhанаа бидэнэр удангүй обеорхобдиш» гэжэ урдань гүрэнэй секретарь байhан С. Вэнс американ телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Ингэжэ хэлэгдэhэн эдэ үгэнүүд ядерна дайнай аюулаар hанаагаа ехээр зобожо байhан оло миллион юрын американецүүдэй hанаа бодолые, хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлэн харуулна. Америкын бүхы хүн зоной 75 шахуу процентын буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлахын түлөө шууд сэхэ байhание гэршэлэн харуулhан олониитын hанамжа асуулгын баримтануудые «Ист-уэст аутлук» бюллетень толилhон байна.

Оронойнгоо үргэн олониитын иимэ хүсэл эрмэлзэлые харюусалгаяа мэдэрхэешье болиhон конгрессменүүд тоонгүй байха аргагүй. «Стратегическэ буу зэбсэг хизаарлаха тухай асуудалаар Советскэ Союзтай хөөрэлдөө хэхэ хэрэгые захиргаанаймнай али болохоор унжагайруулжа байhан ушарые түйлай ехэ хохидол гэжэ нэрлэхэ хэрэгтэй», — гэжэ сенатор демократ Г. Харт тэмдэглээ. Баhал иимэрхүү мэдүүлгэнүүдые хэhэн сенаторнууд Р. Бэрд, А. Крэстон, П. Лэксот, Дж. Гарн болон бусад конгрессменүүд милитаристнуудые шууяа шурхираанhаа, Советскэ Союзтай хёмороотой болохо хараа шэглэлhээ арсажа, ОСВ-гэй талаар совет-американ хөөрэлдөөндэ тэхэрихые США-гай хүтэлбэринүүдые уряалhан байна.

Эсэсэй эсэстэ ушар байдал зүбөөр ойлгоhон байдалай, уласхоорондын хэрэгүүдтэ бодото ёhоор хандаха ушарай Вашингтондо илаха байhанда найдахаhаа ондоо юумэ эндэ үлэнэгүй. Энэ хадаа бүхы дэлхэйн арадуудай ба тэрэшэлэн американ арадай өөрынь, аша туhын хэрэгүүдтэ харюусаха байна.

КИПРИОДУУДАЙ ТЭМСЭЛТЭЙ hАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЭ

Уласхоорондын түрүү үзэлтэй олониитэ июлиин 15-hаа 21 болотор Кипртэй hаналаа нэгэдэлгын недели тэмдэглэжэ байна.

Долоон жэлэй саана, 1974 оной июлиин 15-да империалис хүсэнүүд, баруун оронуудай тусхай албанаархид правительстваданъ эсэргүү буhалгаа эмхидхэжэ, hүүлэй hүүлдэ бэе бэеhээ таhаранги грек ба турок районууд байгуулагдаhан, арал дээрэнь Турциин сэрэгүүд бууhан гээшэ. Буhалгаанай hүүлээр үргэлжэлhэн зэбсэгтэ тулалдаануудай эсэстэ республикынь экономикодо горитойхон хохидол, зугадаhан хүнүүдтэ бэрхэшээлтэ байдал тохёолдоhон, тиихэдэ политическэ хэдэ хэдэн бэрхэшээлтэ асуудалнууд — нэн түрүүн Кипрые эсэслэн хубаарилха аюул гараhан байха юм. Удаадахи жэлнүүдтэ эндэхи байдалда ямар бэрхэшээлнүүд тохёолдооб гэхэдэ, империализм Кипр тушаа өөрынгөө харата ябуулгануудые миил болюулаа бэшэ, харин энэ аралай стратегическэ талаар онсо шухала байдалыень хэрэглэн, тэрэние эндэхи регионой оронуудта эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгын плацдарм болгохо зорилгоор хамаг хүсэлэлөө шангадхажа ород. Эдэ түсэбүүд доторнь арал дээрэхи Англиин сэрэгэй баазануудта онсо шухала анхарал хандуулагдаhан ба мүнөөшье хандуулагдажа байна. Иранай шахта эсэргүү революциин hүүлээр тэдэ баазануудые Холбоото Штадууд улам үргэнөөр хэрэглэнэ.

Империалистнууд Кэмп-Дэвидэй түхэл маягтайгаар Кипрэй асуудалые НАТО-гай байрада шиидхэхые хүсэнэ. Гэбэшье оронойнь правительство, Кипрэй демократическа ба түрүү үзэл бодолтой хүсэнүүд империалистнуудай hэдэлгэдэ эбсэшэгүй буруушаалга, эрид сэхэ харюу үгэнэ. Эдэ хүсэнүүдэй түрүү зэргэдэ Кипрэй ажалшан арадай түрүү үзэлтэй парти (АКЭЛ) ябана. Тус парти Кипрэй гүрэнэй бэеэ даанхай байдалай, газар дайдынь бүрин бүтэн байхын, ороноо сэрэгэй байдалhаа гаргахын түлөө, Кипрэй дотоодын хэрэгүүдтэ империалистнуудай хамааралга болюулхын ба арал дээрэхи НАТО-гай баазануудые усадхахын түлөө тэмсэл ябуулна. Грек болон турогуудые (грек ба турок общинануудые) нэгэ гүрэнэй хэмжээн соо бэе бэедэнь дүтэ болгохын түлөө, ООН-ой харгалзалга доро общинануудай хоорондо хөөрэлдөө үнгэргэн, Кипрэй дотоодын байдалай асуудалнуудые зүб мүрөөр шиидхэхын түлөө АКЭЛ тэмсэл ябуулна. ООН-ой зэндаагай түлөөлэлгэтэй конференци дээрэ Кипрэй уласхоорондын шэнжэтэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ тухай Советскэ Союзай дурадхалые тус парти hайшаан дэмжэнэ.

АКЭЛ ба тэрээнтэй хамта тэмсэл ябуулдаг демократическа профсоюзай ба ниитын бусад эмхинүүд Кипрэй хүн зоной дунда бата бэхи үндэhэ hууритай гээшэ. Энээн тушаа, тодорхойлон хэлэбэл, байгша оной май hарада үнгэргэгдэhэн парламентын hунгалтын дүн эли тодо гэршэ боложо үгэнэ. Хархис хүсэнүүдтэ эсэргүү шанга тэмсэл соогуур АКЭЛ нютагай 35 парламентда өөhэдынгөө 12 депутадые оруулжа шадаhан байха юм.

Хархис хүсэнүүдтэй хамта тэмсэл ябуулдаг «ЭОКА-2» гэдэг хархис организациин гэшүүд-путчистнуудые гүрэнэй аппарадhаа гарган намнахын түлөө шууд сэхэ тэмсэл хадаа Кипрэй демократическа хүсэнүүдэй мүнөө үеын гол зорилгонуудай нэгэн болоно.

Кипрэй газар дайдын бүрин бүтэн, бэеэ даанхай байхын түлөө, демократи ба социальна хүгжэлтын түлөө, империализмда ба аралыень НАТО-гай нүлөөдэ абаха түсэбтэ эсэргүү киприодуудай тэмсэл хадаа арадуудай империализмда эсэргүү тэмсэлэй таhаршагүй нэгэ хубинь болоно.

ХАРАТА МУУХАЙ ЯБУУЛГА

«Кампучиин талаар уласхоорондын конференци» Нью-Йоркдо үнгэргэгдэхэ гэhэн Вашингтон ба Пекинэй таарамжагүй ябадалые уласхоорондын олониитэ дураа гутангяар буруушааба. Энэ тон буруу ургашта ябуулга Зүүн-Урда Азиин оронуудай, нэн түрүүн Кампучиин дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралга, Индохитадай гүрэнүүд ба Зүүн-Урда Азиин оронуудай ассоциациин (АСЕАН) гэшүүдэй хоорондо хөөрэлдөөнэй хэгдэхээр хараалагдажа байhан хэрэгтэ hаад тохёолдуулха hэдэлгэ гэжэ дэлхэйн олониитэ сэгнэhэн байна.

Арадай Кампучиин өөрынгөө шэнэ байдал зохёолгодо хэжэ байhан бата найдалтай алхамууд американ империализмда, мүн Пекинэй эзэрхэн зонхилогшодто амар заяа үзүүлнэгүй. Тэмсэлдэ бодоhон арадайнь Полподой алуургшадые орон соохоо үлдэжэ гаргаhанай hүүлээр империализм ба уласхоорондын хархис хүсэн Таиландын газар дээрэ шэбээлhэн полподойхидто найдабари хэжэ, орон нютагhаа тэргэдэhэн элдэб зайгуулшадай түлөөлэгшэдhээ «нэгэдэмэл фронт» байгуулха hэдэлгэ гаргаа. Гэбэшье хүсэ шадалаа улам арьбадхажа байhан Арадай Кампучиин зэбсэгтэ хүсэнүүд аха дүү социалис оронуудай, нэн түрүүн Вьетнамай туhа дэмжэлгэтэйгээр гүрэн түрэеэ гадаадын эзэрхэг түримхэйшүүлhээ амжалтатайгаар хамгаалжа байна.

Полпотовецуудшье, орон нютагhаа тэрьедэhэн бусад хүсэнүүдшье Кампучида боложо байhан үйлэ хэрэгүүдые, орон доторнь улам үргэдэжэ байhан революционно хубилалтануудые зогсооxo, hаад түбэг тохёолдуулха, тэрэнэй улам ургажа байhан уласхоорондын хүндые муудхааха хаба шадалгүй байhание ойлгоhон США ба Хитад элдэб түхэлэй бандидуудые буу зэбсэгээр хангалгаяа үргэлжэлүүлэн, «Кампучиин талаар конференци» гэдэгые үнгэргэлгэдэ гол анхаралаа хандуулнхай. Энээн дээрэ үшөө юу нэмэлтэйб гэхэдэ, заседаниин зал соо Израилиин, Чилиин, Урда-Африкын расистнуудай түлөөлэгшэд байлсана. Тэдэнэр хэд байhанаа элеэр харуулаа. Үшөө тиихэдэ энэ хэрэгые үүсхэгшэдэй баалалтада буулта хэжэ үгэпэн Африкын ба Латиин Америкын зарим гүрэнүүд, тэрэшэлэн АСЕАН нэгэдэлэй оронууд тус «конференцидэ» байлсана.

Нью-Йоркдо сугларагшадай баталан абаха «резолюци» гү, али «декларациин» урагшагүй байхань ойлгосотой ааб даа. Ушарынь гэхэдэ, «конференциин» зарлагдахада Вьетнам, Лаос ба Арадай Кампучи тэрэндэ хабаадахаhаа арсаhан, эдэ оронуудай хараа бодолые СССР, аха дүү социалис гүрэнүүд дэмжэhэн байха юм.

Вашингтон ба Пекинээр эмхидхэгдэhэн Кампучида эсэргүү энэ бүтэмжэгүй ябуулга Зүүн-Урда Азиин гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа холбоое муудхаажа болохо. Зүгөөр Индохитадай хэрэгээр бии байhан асуудалнуудые гуримшуулхын тула болгоомжотой бодото үндэhэ hууринууд июнь hарада Пномпеньдэ үнгэргэгдэhэн Вьетнамай, Лаосой ба Кампучиин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн дээрэ абтаhан мэдүүлгэ дотор тодоор тайлбарилагданхай. Арсалдаатай бүхы асуудалнуудые гуримшуулха зорилгоор Зүүн-Урда Азида эб найрамдал, тогтууритай байдал, хани нүхэсэл ба харилсаа холбоо хангахын тула регинальна конференциин хамтын столдо баран hуужа хөөрэлдэхые АСЕАН-ай гэшүүдтэ тэдэнэр дурадхана.

Н. СУТЕНСКИЙ, Г. КУВАЛДИН, С. ФРОЛКИН. (ТАСС).

САГААН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зүүн тээhээ секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. Үдэртөө 24—26, зарим районуудта 17 градус хүрэтэр дулаан байха.

Улаан-Үдэдэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим үедэ бороо орохо. Зүүн тээhээ секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. Үдэртөө 23—25 градус халуун болохо.

«Буряад үнэн» газетын редакцида корректор хэрэгтэй. Манда 2-50-52 гэhэн телефоноор хандаха.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ. ул. ЛЕНИНА, 35. редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, инф. мации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00625. Заказ № 167. Индекс 5801.